

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Leta XL — Štev. 60/1 Ljubljana, nedelja, 12. marca 1950 Izhaja vsak dan razen ob petkih Mesečna naročnina din 45.— Cena din 4.—

Dosedanje delo delavskih svetov

Pred tedni so v 47 večjih podjetjih v Sloveniji izvolili delavske svete. Pri volitvah so ponekod pokazali slab odnos do žene-delavke. Niso jih dovolj izvolili v svete. V tovarni avtomobilov v Mariboru so na primer v delavski svet izvolili samo eno ženo, čeprav je v tej tovarni več zaslužnih žena-udarnic. V tekstilni industriji delajo v pretežni večini žene. Upravičeno bi pričakovali, da bo v delavskih svetih tekstilnih tovarn največ žena, dogodilo pa se je prav nasprotno. V »Inteksu« so v delavski svet izvolili samo deset žena, v Litiji osem itd. Tako osek odnos do žena v tovarnah nedvomno ni dober. Kjer koli bodo še v bodoče volitve delavskih svetov, bo treba to napako preprečiti.

Kaj so delavski sveti že dosegli od volitve doslej? Njihov uspeh je takšen, kakor so pač razumeli svoje vlogo. Na jesenskih so na seji delavskega sveta razpravljali vrsto predlogov za izboljšanje organizacije dela. V štamotarni so doslej predvsem skrbeli za čim večjo proizvodnjo, premalo skrbili pa so posvetili kvaliteti. Delavski svet je sprejel predlog nekakega delavca za izboljšanje kvalitete. Svet je na svoji seji obravnaval tudi plan posameznih obratov. Predelovalni obrati imajo včasih zelo težko nalogo. Plan imajo sicer določen, toda odvisni so od naročil. Zaradi tega stroji včasih niso polno iskorišteni ali pa morajo z njimi izdelovati tako majhne količine raznih izdelkov, da je to prava ovrta za proizvodnjo. Sklenili so, da bodo te napake kolektor moglo odpraviti.

V hrastniškem premovalniku so na seji delavskega sveta sklenili, da bosta na dveh delovnih kopalih premog kopac in njegov pomočnik, medtem ko je prejel na enem delovišču delal kopac in pomočnik. Po uvajanju tega načina dela se je učinek znatno povečal. Na ABC polju nimajo mehanizacije, kar zelo ovira proizvodnjo. Člani delavskega sveta so predlagali, da to polje vsaj primitivno inčasno mehanizirajo ter tako zboljšajo izpolnjevanje plana. Strokovna komisija je njihov predlog že sprejela in tako bodo v kratkem mehanizirali ABC polje. Na Mariborskem oloku so člani delavskega sveta na svoji seji temeljito pregledali proizvodni proces. Začeli so sivo borbo proti birokraciji in odkrili

več nepravilnosti, ki so se dogajale že precej časa, ter jih odpravili.

V podjetju za proizvodnjo nafte v Dolnji Lendavi delavci večkrat zamude delo ali predčasno odidejo z dela zaradi neuradnega prevoza s kamioni. Delavski svet je sklenil, da morajo to napako čimprej odpraviti. Pregledali so tudi delovne piane in ugotovili, da so ponekod premišljeni in da so proizvodne možnosti večje. Slabo vreme je kolektiv ovrnilo, da plana ni izpolnil tako, kakor je računal delavski svet.

Vloge delavskih svetov ne pojmujejo povsod pravilno. V Rušah so na primer na seji delavskega sveta ugotovili, da je plan žveplenega dioksida previsok, ker ga imajo še dovolj v skladiščih in je po njem prav majhno povpraševanje. Vendar delavski svet, sedeč po zapisniku, ni nikdar predlagal za spremembo plana. V hrastniški steklarni je nekdo predlagal nov način šganja stijenjenih kozarcev, pri čemer bi odpadla dva delavca. Prav tako tudi tu ni ugotovljeno, ali so kaj storili, da bi ta koristni predlog uresničili. V tovarni emajlirane posode v Celju so na seji delavskega sveta sklenili, naj po ena brigada v tednu tekmuje za večjo storilnost na časi volitev. Tu pač niso razumeli naloge delavskih svetov, ki morajo predvsem odkrivati slabosti v proizvodnji in odpravljati napake, ne pa organizirati tekmovanje, kar je naloga sindikalne organizacije. Naloga delavskih svetov je predvsem, da odkrivajo notranje razloge, odpravljajo napake, ki zavirajo proizvodnjo, skrajša pomagajo vodstvu podjetja, da bo izpolnil plan čim bolj uspešno. Seveda pri tem ne smejo pozabiti na skrb za delavce in zboljšanje njihovih življenjskih pogojev.

Ti primeri kažejo, da so delavski sveti začeli uspešno delati. Vendar to še ne pomeni, da izpolnjujejo svoje naloge tako, kakor naše delavstvo in gospodarstva vodstva od njih pričakujejo. Precej časa je že minilo od njihove izvolitve. Iz poročil drugih republik je razvidno, da n. pr. v Hrvaški in Srbiji mnogo bolje opravljajo svoje naloge. Čas je že, da se delavski sveti tudi v vseh naših podjetjih resneje lotijo svojega dela in upravičijo zaupanje, ki so jim ga z izvolitvijo izrekli delovni kolektivi.

Velik delež naših inženirjev in tehnikov ZA ZGRADITEV SOCIALIZMA

Pred letom dni je Društvo inženirjev in tehnikov prevzelo številne obveznosti. Danes pa bo na letnem običnem zboru kritično pregledalo svoje delo in določilo smerice za nadaljnje delovanje. Obični zbor ima velik pomen, ker bo manifestacija naše tehnične inteligence, ki prevzema silno odgovorno, zgodovinske naloge med graditvijo socializma pri nas.

Čas, ki v njem inženirji in tehniki ocenjujejo svoje delo, ima dve glavni značilnosti. Informirano stopnjo svoje gonjo proti naši socialistični domovini, hkrati pa naše delovno ljudstvo povečuje svoje napore za izpolnitev vseh planskih nalog. Naloga vse zavredne tehnične inteligence je, da se vsa pridruži manifestaciji solidarnosti z vsem delovnim ljudstvom pri delu ter podpre naše državno vodstvo.

Zato je tudi dolžnost vseh inženirjev in tehnikov, da se zberejo v svoji strokovni organizaciji, kritično presodijo svoj dosedanj delož v skupnih naporih naše delovne ljudstva za našo boljše prihodnost ter da v nadalje prispevajo čim

več za zgraditev socializma in neodvisnosti naše dežele.

Dosedanji delež tehnikov in inženirjev za razvoj vse naše gospodarske dejavnosti je nedvomno velik tako na znanstvenem področju kakor za napredek tehnike. Številni naši tehniki in inženirji so prešli za svoje uspehe pri znanstvenem raziskovalnem delu, za nove delovne načine, iznajdbe in novatorstva odkrivanja in nagrade. V vrstah tehnične inteligence pa je tudi precej tihih in skromnih borec, ki so v prvih vrstah borbe za izpolnjevanje planskih nalog, povečanje storilnosti, reševanje vprašanj v industriji, gozdarstvu, kmetijstvu, gradbeništvu in pri vzgoji strokovnih kadrov.

Danes bodo člani Društva inženirjev in tehnikov na običnem zboru v Ljubljani (dvorana kina Moskva) dokazali, da so tesno povezani z delavskim razredom v boju za napredek in boljše prihodnost naših narodov; s tem bodo hkrati manifestirali voljo, da bodo z volitvami 26. t. m. glasovali za nadaljnji razvoj proizvodnih sil ter za zgraditev socializma.

Socialistično kmetištvo terja najboljšo veterinarsko službo

Dobro organizirana in izpolnjena veterinarska služba z ustreznimi ustanovitvami in dovolj številnim kadrom je eden najpomembnejših pogojev za uspešen razvoj živinoreje socialističnega kmetijstva. V Sloveniji ima veterinarska služba tem večji pomen, ker je živinoreja poglavitna kmetijska panoga. To se je pokazalo zlasti živo med naglim razvojem socialističnega sektorja kmetijstva. Zato je bilo nujno pregledati dosedanje delo veterinarske službe pri nas in določiti smerice za nadaljnje delovanje ter izpolnitve organizacije. V ta namen je ministrstvo za kmetijstvo LRS sklicalo večer v Ljubljani široko konferenco vseh veterinarjev in veterinarskih tehnikov v ljudski republiki. Podrobno so razpravljali o svojih pomembnih nalogah in na podlagi referatov ter diskusij sprejeli sklepe. Danes pa bodo ustanovili društvo veterinarjev in veterinarskih tehnikov LRS.

Vzorni je načelnik uprave za veterinarsko službo LR Slovenije dr. A. Sedej. Dr. Pavlič je v svojem poročilu prikazal, kako velik vpliv ima veterinar na razvoj ter dvig živinoreje. Dr. A. K. socialističnem sektorju, dr. Vomer pa je obdelal organizacijo in delovne metode v veterinarskih bolnišnicah.

Posvetovanje veterinarjev je med drugim pokazalo, da je zatiranje kužnih živalih boleznih pri nas ena glavnih nalog. Toda v ta namen bi potrebovali pripravo ustanov, ker bakteriološki zavod

ne more izpolnjevati velike naloge. Predlagali so ureditev sodobnega oddelka za zatiranje kužnih boleznih pod okriljem sedanje bakteriološkega zavoda. Potrebovali pa bi tudi diagnostične postaje. Nameravajo ustanoviti dve postaji, in sicer v Gorici in Mariboru. Prav tako je treba urediti več veterinarskih bolnišnic. V ta namen bodo preuredili v šest bolnišnic sedanje ambulante v Ljubljani, Celju, Murski Soboti, Novem mestu, Ptuj in Gorici.

Za naraščajoče naloge veterinarske službe potrebujemo vedno več veterinarjev in veterinarskih tehnikov. Z zdaj je v Sloveniji 116 veterinarjev, 6 veterinarskih pomočnikov in 84 veterinarskih bolničarjev. Število veterinarjev se mora povečati na 200; sorazmerno mora narasti tudi število pomočnikov in bolničarjev. Usposabljanju kadra posvečajo primerno skrb. Poleti bo v Ljubljani končalo srednjo veterinarsko šolo 32 dijakov, v Zagrebu na veterinarski fakulteti pa študira 145 slušateljev iz Slovenije.

Vedno bolj živo se kaže, da mora veterinarska služba reševati nova vprašanja in naloge v zvezi z ustanavljanjem velikih živinorejskih obratov. Gre za to, da ostane živina zdrava v velikih obratih, kjer je večja nevarnost razširjenja kužnih boleznih ter da more veterinar pravočasno pomagati. Ze doslej se je izkazalo, da morejo zavedni in poštvovalni veterinarji izredno mnogo koristiti razvoju socialistične živinoreje ter preprečiti največjo škodo.

Janez Pavlič tretji železničar, ki je izpolnil petletni plan

V jeseniški vozovno-tehnični delavnici dela kovač Janez Pavlič. Iznužil se je ključavnicearskega poklica, vendar v delavnici opravlja kovaška dela. Kovač Pavlič se je od 1918. do 1921. leta boril za pravice delavske skupne z drugimi železničarji. Zaradi tega so ga njegovi gospodarji mrzili in je moral zapustiti službo. Leta 1921 je odšel v Beograd, kjer je dobil službo v elektrarni. Leta 1928 se je zopet vrnil na Jesenice. Med narodnoosvobodilno borbo je podpiral Osvobodilno fronto.

Po osvoboditvi, zlasti ko je bil sprejet petletni plan, je krepko prišel za delo. Leta 1947 je presegel normo za 155%, leta 1948 za 142%, lani pa za 128%. Tako je povprečno presegal normo v treh letih za 141%. Poleg rednega dela je vedno delal tudi nadure. V treh letih je opravil 1065 nadur. Za poštvovalno delo je dobil že desetkrat naslov udarnika, odlikovan pa je z medaljo dela. Na letni skupščini so mu sporočili, da je 4. februarja letos izpolnil petletni plan. Ob tej priložnosti je zavezal, da bo do konca petletke stalno presegal normo za 20%. Čeprav je telesno slab, ni od leta 1945 imel nobenega izostanka.

Janez Pavlič je tako tretji železničar v Sloveniji, ki je izpolnil petletni plan. V nekaj dneh pa bosta petletno plansko nalogo izpolnila tudi tovariša Božič in Kalin, prav tako iz jeseniškega delovnega kolektiva.

Tako, kakor v drugih gospodarskih panogah, tudi na železnici povsod prevladuje pozornost o delovnih uspehih in so zato ugotovili le za tri železničarje, da so izpolnili petletko.

DODATKI IN NAGRADE k odkupnim cenam prašičev

Izšla je odločba gospodarskega sveta zveze vlade o dodatkih in nagradah k odkupnim cenam pitanih in mesnih prašičev.

Odločba pravi, da državna posestva, trgovska pitališča in kmetijske zadruge prejmejo na določeno odkupno ceno prašičev še dodatek 3 din za kilogram žive teže, če oddajo pitane prašiče v določenem času, kakor je določeno v gospodarskih planih ali v pogodbah z odkupnimi podjetji. Če pa oddajo prašiče v živi teži 140 do 160 kg, prejmejo še nagrado po 3 din na kilogram, pri teži 160 do 180 kg po 4,4 in pri teži nad 180 kg po 5,5 din.

Državna posestva, trgovska pitališča, zadruge in kmetijska gospodarstva pa prejmejo tudi posebno nagrado po 3 din za kilogram žive teže, če v predpisanim času oddajo mesne prašiče plemenitih pasem, n. pr. jorkširske, bele izboljšane ali bele križane prve generacije iz teh pasem v starosti od 7 do 8 mesecev in v živi teži 90 do 105 kg. Kmetijske zadruge in gospodarstva bodo razen nagrad prejemale tudi posebne bone za nakup industrijskih izdelkov po nižjih enotnih cenah nad zneskom, ki je določen za izdajo bonov.

Posvetovanje je bilo plodovito in bo precej pripomoglo, da bodo naši veterinarji prispevali primeren delež k socialistični preobrazbi naše vasi.

Reka — naša največja izvozna luka. Pogled na skladovnice za izvoz namenjenega lesa

Vzoren delovni kolektiv odlični delovni uspeh

Med podjetji, ki so se v poslednjih letih uvrstila med najboljša industrijska podjetja FLRJ, spada nedvomno tovarna gumijastih izdelkov »Sava«, Kranj.

Kakor v drugi polovici predlanskega leta, tako je tovarna tudi tokrat prejela zastavo, ker je delovni kolektiv tega podjetja odlikovala zgledna delovna disciplina ter visoka in kvalitetna storilnost. V letu 1949 je tovarna »Sava« izpolnila plan količinsko 128%, po vrednosti 131%, po asortimanu pa do 15. decembra 100%. Podjetje pa se ni zadovoljilo samo s količinskimi preseganjem plana, temveč so se tudi borili za čim boljše kvalitete svojih izdelkov. Rezultat teh naporov so mnoge pohvale, ki jih je podjetje prejelo od naročnikov. Kvaliteta avtogum je 100-odstotna, kvaliteto veloplasečev, praviek, podplatov in palic iz trde gume pa so izboljšali za 20%.

Delovni uspehi tega kolektiva so predvsem rezultat trde in zagrinene borbe. Med letom jim je nekaj časa primanjkovalo surovin in bila je nevarnost, da svoje planske dolžnosti ne bodo izpolnili. Toda tekovanje za visoko storilnost ter vrnora poštvovalnost delovnih brigad je pomagala prebroditi začasne težave.

Od vseh zaposlenih dela v tem podjetju po normah 77,8%, v proizvodnih oddelkih pa celo 97% zaposlenih. Večina norm je tehničnih in le nekaj izkustvenih. Norme presega 80,5% delavcev, čeprav so bile lani trikrat revidirane.

Sindikalna podružnica in vodstvo podjetja eta redno skrbeli, da so pravočasno proglasili udarnike. V vsem letu so razglasili 254 udarnikov, 1 novatorja, 6 racionalizatorjev, 6 udarnikov pa je bilo pohvaljenih za tehnične izboljšave. Kako pomembni so bili novatorski in racionalizatorski predlogi, nam najboljši zgovorno pove, da so s tem prihranili 15,6 milijonov dinarjev.

Osnova vseh proizvodnih uspehov je dobra organizacija dela. V socialistično tekovanje je vključenih 37 brigad, v katerih so vsi člani proizvodnih oddelkov, obratov in ekonomije. Tudi nameščeni in neproizvodni obrati imajo svoje brigade. Uspehe brigad dnevno beležijo na diagramih, in sicer glede na storilnost po normah in po točkah, s katerimi ocenjujejo vestnost, kvaliteto, delovno disciplino in prostovoljno delo. Člani in štabi brigad se redno sestajajo na proizvodnih sestankih, kjer obravnavajo svoje planske naloge, kontrolirajo izpolnjevanje obveznosti notranjega plana, vprašanje kvalitete, štednje materiala, znižanje plo. in racionalizatorske ter novatorske predloge.

Tekovanje za visoko storilnost je pokazalo lepe uspehe. Pričeli so tekmo-

Tovarna »SAVA«, Kranj, med najboljšimi industrijskimi podjetji FLRJ

vati septembra, in sicer je prvi pričel konfekar za tovrne avtogume Razdrih Anton, ki je presegel normo za 218%, za njim pa vulkanizerji avtoplasečev, ki so v posameznih tekmovalnih presegali norme od 88—178%. Uspehi vulkanizerjev so tembolj pomembni, ker so delali pri visoki vročini 40°C ter so delali na sedmih do desetih, namesto na štirih vulkanizerskih aparatih. Zelo lepe uspehe so dosegli tudi v oddelku za proizvodnjo regenerata. Tu je tov. Alib Albin presegel normo za 525%. Pri rafiniranju regenerata pa so presegli normo za 140%. V oddelkih za gumiranje blaga in previek valjev ter v atekalnici so presegali norme od 87—200%. To tekovanje se je stopnjevalo v novembur, ko je tekmoval celoten delovni kolektiv. To tekovanje je predvsem omogočilo, da je podjetje izpolnilo svojo obveznost in zlasti plan po asortimentu.

Ob tako dosledni borbi za plan je razumljivo, da delovni kolektiv tudi ni zanemarjal plana znižanja polne lastne cene ter plana kapitalne ingradnje, kar so izpolnili 100%.

Vzorno delo podjetja je v precejšnji meri zaslugu dobrega dela sindikalne podružnice. V sindikatu imajo razgibano kulturno-prosvetno življenje ter politično delo. Člani delovnega kolektiva imajo šest študijskih grup, kjer si nabirajo znanje o političnih temah. Sindikalne komisije imajo redne sestanke; ni pa bilo dovolj aktivno delo sindikalnih grup, katere so šele letos januarja pošvihli. Komisija za tarife in tekovanje je znala prikazati članstvu pomembnost tekmoovanja in so člani delovnih kolektivov tudi s prostovoljnimi akcijami pomagali urediti podjetje. V drugem polletju je tovarna končala montažo strojev za izdelavo tovarnih avtoplasečev, ne da bi bila za en sam dan ustavljena obratovanje. Ko je bil pokvarjen kotel, so a prostovoljnimi brigadami v nadurnem delu montirali novega. Prostovoljci so delali neprekidno podnevi in ponoči, dokler ni bil kotel postavljen in pričel pravočasno obratovati.

Poleg vzornega dela v podjetju pa se člani delovnega kolektiva pogostokrat udeležujejo akcij na terenu. V podjetju so naredili 4370, na terenu pa 8250 prostovoljnih ur.

S svojimi delovnimi uspehi se delovni kolektiv tovarne »Sava« upravičeno uvršča med najboljša podjetja, na katere so naši delovni ljudje ponosni. Zasluženo priznanje pa mu bo spodbuda za nove zmage v tekočem letu.

V TEKMOVANJU LESNO-INDUSTRIJSKIH PODJETIJ JE BIL PRETEKLI MESEC MARIBORSKO PODJETJE NAJBOLJŠE

Januarja se je začelo tekovanje lesno industrijskih podjetij v Sloveniji, da počastijo s proizvodnimi uspehi 1. maj. Tekovanje se je prejšnji mesec nadaljevalo. Med tekmovalcem so si tudi prizadevali, da se s čim lepšimi tekmovalnimi uspehi predužijo kolektivom drugih strok, ki tekmujejo v počastitev volitev v Ljudsko skupščino. Februarja je bilo tekovanje uspešnejše kakor januarja.

Pri ocenjevanju podjetij so upoštevali vse objektivne težave ter ocenili vse delovne kolektive. Izkazalo se je, da je bilo tekovanje najbolje organizirano pri mariborskem podjetju, ki mu je bilo zato priznano prvo mesto. Kolektiv mariborskega podjetja je presegel plan poseka za 68%, toda plana za spravilo lesa so izpolnili le 85%, za prevoz pa 88%. Zaposlenih je bilo le 62% voznikov in 78% delavcev. Izmed delavcev jih je bilo 71% zajetih v brigade, medtem ko je bilo v brigadah samo 23% voznikov. Izkazalo

se je, da so bili zelo koristni proizvodni sestanki, ki so precej pripomogli, da je kolektiv uspešneje premoagal težave in bolje organiziral proizvodnjo.

Drugo mesto je februarja zavzelo lesno industrijsko podjetje na Bledu, kjer so žagariski obrati izpolnili 97% plana po sortimentu. Podjetje je imelo februarja 96 udarnikov.

Predhodno zastavo je prejelo tudi kot najboljšo gozdno avtomobilsko podjetje v Mariboru; presegli so za 9% plan za izkoriščanje vozil, pa tudi za 12% tehnične sposobnosti avtomobilov. Kolektiv se je odlikoval z najboljšo delovno disciplino, čeprav je bil prejšnji mesec v tem pogledu med slabšimi kolektivi.

VINODOL — NAJVEČJI VIR ELEKTRIČNE ENERGIJE V LR HRVATSKI

Ob akumulacijskih, umetnih jezerih v Hrvatskem Primorju pri Vinodolu bo cel sistem hidrocentral, ki bodo imele toliko zmogljivost, da bo električna energija namenjena delu dveh milijonov ljudi. Zda se že kažejo jasni obrisi velikih del. V začetku prihodnjega leta bo začel obratovati prvi generator.

V Fužinah je zgrajen velik jez. Skozi hrib Kobiljak so zvrtili 4 km dolg predor. Zgradili so tudi kanale, ki bodo dovajali vodo v velikanako podzemeljsko elektrarniško dvorano; dvorana bo tako visoka, kakor petnadstropna hiša.

Umetna jezera s hidrocentralami gradijo pri Vinodolu zato, ker ima Goralski Kotar največ padavin; največ dežja in snega je zlasti okrog Lokeve in Fužin. Padavine dosežejo na leto okrog tri metre. Vinodol je okrog 700 m nižje pod tem padavinskim področjem.

Delo traja že četrto leto. Doslej so naredili že zelo mnogo. Pri jezu v Fužinah za umetno jezero Bajer je treba samo še spustiti zapornice, pa se bo jezero začelo polniti. Eno najtežjih del doslej je bilo vrtnje predora skozi Kobiljak. Lani 9. maja so skopali polovico predora. Decembra so minirali končali delo, nakar so se dela lotili zidarji, ki imajo zdaj še okrog tisoč metrov betoniranja tega predora. Od predora bo voda odtekala v veliki strmini po tlačnih jeklenih cevih 600 m globoko. Temelji za te cevi so pripravljeni. Cevi bodo zašli polagati v začetku maja.

K današnjim občinskim volitvam na Koroškem

Slovenski narod na Koroškem bo ohranil svojo enotnost

Celovec, 11. marca. (Tanjug) Zadnje dni pred občinskimi volitvami na Koroškem so kandidati enotni list, za katere se bori Demokratska fronta delovnega ljudstva, imeli več volilnih zborovanj in sestankov v slovenskih občinah. Na teh zborovanjih je slovensko ljudstvo Koroške jasno izrazilo željo in odločnost, da se prituži avstrijske reakcije in inform-birojekega vodstva Komunistične partije upre na jutrišnjih volitvah s tem, da bo izrazilo enotnost in soglasje s programom Demokratske fronte.

Demokratska fronta delovnega ljudstva se je borila za enotne liste v slovenskih občinah in neversetno težkih razmerah. Proti Slovencem in njihovim pravicam do narodnega obstanka so navadile združene avstrijske in šovinistične stranke. Avstrijska reakcija se je združila z geslom »nedeljive Koroške«, geslom, ki se v dnevnih političnih praksi vladajočih strank in dunajske vlade izraža v neneh-nem prizadevanju, da bi z zakonskimi dekreti in dejanskim terorjem ropali Slovensko Koroško njenega nacionalnega značaja.

Predvolilna agitacija koroških vladajočih strank — narodne in socialistične — skupaj z njihovimi neonacističnimi zavetniki, tako imenovano Zvezo neodvisnih, je tako, da jo je lahko primerjati samo s poskusom, da bi koroške Slovence postavili izven zakona. Koroške šovinistične stranke so vsa vprašanja političnega in gospodarskega življenja Koroške potisnile v stran in postavile v prvo vrsto borbo proti Slovencem in nasilno ukinitve njihovih pravic. Proti-slovenska smer vladinih strank je dosegla svoj vrhunec na predvolilnem shorovanju socialistične stranke v Železni Kapli, kjer je deželni poglavar Wedenigg izjavil, da bodo dvojezične šole na Koroškem ukinitvene. Dvojezične šole, ki so bile uvedene 1945, so bile po Wedeniggovih besedah potrebne avstrijski vladi zato, ker pod pritiskom svetovne demokracije javnosti niso mogli pustiti koroških Slovencev brez šol v njihovem materinem jeziku. Wedeniggova izjava v Železni Kapli ni posledica svojevilemne razlaganja vladine politike, temveč uradno potrdilo o obstoju skrivnega načrta dunajske vlade o ukinitvi vseh demokratičnih pravic koroških Slovencev. Predstavnik deželne vlade Wedenigg je jasno povedal, da avstrijski vladi niso več potrebne dvojezične šole kot argument pri pogajanjih za mirovno pogodbo za Avstrijo ter da je sedanjí položaj, ki je nastal po protidemokratskem dogovoru ZSSR z zahodnimi silami, ugoden za dokončno odpravo nacionalnih pravic in političnih svobod koroških Slovencev.

Upravičeno kampanjo na Koroškem so napovedale vladne stranke, popolnoma v duhu politike iz dobe anarha in vojne. Izrečanje koroških Slovencev kot stranjence slovenskega elementa z vsemi sredstvi, ki so državi na razpolo-go, 1950 so ustrelili na 12. marca 1949.

V nebrzdani protislovenski predvolilni kampanji so zavzeli posebno mesto inform-birojevci iz deželnega vodstva KPA za Koroško. Ves svoj bes in ves nenačelnost so žilili na enotne liste Demokratske fronte. Ni zavednega Slovencev na Koroškem ki bi ga oportunisti iz KPA ne proglasili za vohuna ali protidravnjani element. Vsa krivda zavednih Slovencev, na katere je padlo sovražstvo in bes avstrijskih rekrutov Informbitroja, je v tem, da so ostali zvesti svoji domači grudi in marksističnim načelom o pravicah narodov do samoodločbe. Poslušujoč se nesramnih laži, je deželni tisk KPA iz dneva v dan blatil Demokratsko fronto, čes da je so-

vražnik avstrijskega naroda in zaveznik fašistov. V raznih krajih, kot n. pr. v Logu vasi, Bilčovsu, Gosnju veseli itd. je vodstvo Komunistične partije izvajalo strahoten pritisk na svoje člane, da bi jih z grožnjami odvrglo od kandidature na enotnih listah Demokratske fronte.

Ljudstvo Slovene Koroške pa je spregledalo vse izdajalske vloge revizionističnega vodstva Komunistične partije. Zato je združilo svoje sile v Demokratski fronti delovnega ljudstva, ker se zaveda, da bo samo tu lahko branilo svojo pravico do življenja.

Navzlic vsakovrtnim spletkam in namilju šovinističnih strank je prišlo do postavitve enotnih slovenskih list v vseh občinah okraja. Razen občine St. Jakob. Enotne liste so bile vložene tudi v vseh občinah celovskega okraja razen občine Radlje in Seie ter v vseh občinah okraja Velikovec, razen 9 občin, kjer je stara germainzatorska politika prizadela koroškim Slovencem največ škode. Ustvarjanje enotnosti pa ovirajo tudi poseamezni vodje »Krščanske ljudske stranke«, kot je Picej, znani razbijaci enotnosti slovenskega naroda. Zaradi osebnih strankarskih koristi so posamezniki navzlic želji svoja članstva odklonili kandidaturu na enotnih listah in postavili svoje kandidate v nekaterih občinah. Slovenski narod pa je po večini spregledal in zavrnil izdajalsko politiko teh šefov »Krščanske stranke».

Za občinske volitve na Koroškem je značilno tudi dejstvo, da so volivne komisije sestavljene brez predstavnikov koroških Slovencev. Te volivne komisije, ki služijo koristim šovinističnih strank, so v več primerih odklonile potrditev in priznanje enotne liste Slovencev. Boreč se proti vsemu temu, stopa slovenski narod na volitve v prepričanju, da bo ohranil svojo enotnost neokrnjeno za težke razlo-kojusje, ki ga še čakajo v borbi za izvojevanje nacionalnih pravic in svobodnih.

Madžarski predstavnik v Rimu odklonil vrnitev v domovino

Rim, 11. marca (Tanjug) Svetnik madžarskega poslanstva v Rimu Gyula Sekers je zapustil Italijo in odpotoval v Francijo. Gyula Sekers je odklonil zahtovo svoje vlade, naj se vrne v državo. To je že tretji funkcionar madžarskega poslanstva, ki se neče vrniti na Madžarsko.

IZJAVA TRYGVE LIEA o zastopstvu LR Kitajske v OZN

New York, 11. marca (Tanjug) Generalni sekretar OZN Trygve Lie je dal na tedenski konferenci za tisk izjavo v zvezi z vprašanjem zastopstva LR Kitajske v OZN in glede na sponočetno, ki jo je v tem vprašanju poslal članom Var-nostnega sveta.

Trygve Lie je izjavil, da je po več razgovorih z različnimi delegacijami, ki jih še vedno nadaljuje, pripravil sponočetno o zakonskih ukinitvah predstavništva v OZN, v katerem je posebno opozoril na razliko med predstavništvom neke države v OZN na eni strani in diplomatskim priznavanjem te države po drugih državah na drugi strani. S tem v zvezi je Trygve Lie dejal:

»Člani OZN niso soglasni v tem vprašanju. Nekateri priznavajo prvo, drugi drugo. Trudim se, da bi dosegel rešitev, ki bi ustrezala skupnim, ne pa posebnim

lovnim pogojem pa so vse drugo, samo ne rožnati.

Slovenec v Italiji pa ne tlači samo socialna revščina. Hočejo jim odvzeti tudi one najosnovnejše nacionalne pravice, ki jim po vseh postavah pripadajo. Zlasti močan je pritisk na slovenske šole.

Po krivičnem odklonu mirovne pogodbe je ostalo v Italiji okrog 20 slovenskih osnovnih šol z več kot 1500 učenci. Po prevzemu uprave so italijanski nestrpni-taki začeli z gonjo proti slovenskemu šolstvu. Študent je bil prvi na vrsti, nato pa Doberdob, Pevma, Tržič, Krmin in druge slovenske vasi. Ukinitli so vrsto slovenskih razredov, kjer to ni bilo mož-gno, pa so slovenske otroške metali iz njihovih učilnic in jih stisnili v tesne in nezdrave prostore. Hkrati s tem pa so začeli z močno protislovensko gonjo in strahovanjem staršev.

Nedavno so prisilili otroke optantov, da so zastupili slovenske osnovne, strokovne in srednje šole in preselili na italijanske. Vse to pa samo kot sestavni del točno izdelanega načrta, kako zmanjšati število slovenskih učencev in »doka-zati«, da so slovenske šole nepotrebne.

V Gorici imajo Slovenci dijaški dom, kjer je okrog 72 gojencev. Ta dom je toliko večje važnosti, ker je danes v Ita-liji otrokom delavcev in kmetov dostop do inteligentnega poklica zelo otežko-čen. Vse močnejše in vpisnine ovira-jo vstop v srednje šole ali na univerze. Predsvem v univerze. Letna taksa za vpis na univerzo v Trstu znaša okrog 30.000 lir. V Benetkah, Firenci in drugih mestih pa je še večja. Ponekod 60.000, drugod celo 80.000 lir. Slovenski dijaški dom v Gorici tako lajša možnost študija slovenskim dijakom v srednjih šolah, razen tega pa je tudi dokaz, da si sloven-sko ljudstvo želi vzgoje v materinem jeziku. V kolikor bi bili potrebni materin-ialni pogoji, bi dom lahko sprejel še več gojencev. Teh materialnih pogojev pa Ita-lija vsekakor ne mudi; nasprotno, išče poti in sredstev, kako bi iztrebila sloven-sko šolstvo.

Preusmeritev češkoslovaške industrije

Praga, 11. marca (Tanjug) Češkoslovaška vlada je postavila kot najno nalogo preusmeritev češkoslovaške industrije v smeri povečanega razvoja težke industrije na račun lahke, ki je v državi zelo razvita. To je sporočil minister za industrijo Kliment na konferenci predsednikov in sekretarjev okrožnih ljudskih odborov v Freistadtu.

Izjavil je, da bo izvedena revizija plana investicij na vseh področjih lahke industrije in da bodo prihranke, ki jih bodo na ta način dosegli, porabili za razširitev in povečanje proizvodnje težke industrije. Vlada bi morala izdati take ukrepe, ki bi dosegli takšno obširno posegle v dosežani način proizvodnje in življenje naše industrije v nekaterih krajih in okrožjih.

Minister Kliment je izjavil, da je namen novega vladnega ukrepa zmanjšanje uvoza in povečanje izvoza. Dodal je, da se bo češkoslovaška zunanja trgovina vedno bolj usmerjala k Sovjetski zvezi.

Zakaj uvaža ZSSR svinjske štetine iz LR Kitajske

Washington, 10. marca (Tanjug) Po tujih časopisnih poročilih uvaža Sovjetska zveza v vedno večjih količinah iz LR Kitajske svinjske štetine, ki so bile drugi najvažnejši vir dolarških zaslužkov te države. Samo v prvih 12 dneh meseca januarja je Sovjetska zveza uvozila iz LR Kitajske za 658.000 dolarjev svinjskih štetin, kar je plačila z nekaterimi svoji-mi proizvodi.

Po čenitvi listov bo lahko Sovjetska zveza te svinjske štetine vsak čas spremenila v dolarje, saj se po tem pred-metu obični stalno pomnjanje na svetovnem tržišču.

Obseg dolarških zaslužkov, ki jih je LR Kitajska dobivala s tem, da je pre-dajala svinjske štetine, ilustrira dejstvo, da so ZDA v letu 1949 kupile od Kitaj-ske za 14 milijonov dolarjev tega blaga, v prejšnjem letu pa za 22 milijonov do-larjev.

Nova izključitev iz CK albanske partije

Tirana, 11. marca. Albanska brojav-na agencija poroča, da je bila iz Central-ne komisije albanske partije delavcev poleg drugih izključen tudi Nedžip Vinčani. Kot vzrok za njegovo izključitev navajajo težke opustitve in napake, ki jih je zagrešil pri opravljanju svojih du-žavnih in partijskih dolžnosti.

Juznatrijska unija priznala Bao Dajevo režim v Indokini

Capetown, 11. marca. AFP poroča: Danes je bilo uradno sporočeno, da je Juznatrijska unija priznala indokitajsko Bao Dajevo vlado.

Italijanske oblasti morajo preprečiti hršitev naših teritorialnih voda

V zadnjem času se vse česče dogaja, da prihajajo italijanske ribiške ladje brez vsakega dovoljenja v naše teritorialne vode. Samo od 1. januarja do 18. februa-rija tega leta je bilo v naših teritori-jalnih vodah zajetih 124 italijanskih ri-biških čolnov, to se pravi tretjina ita-li-janskih ladij, ki so v tej dobi ribarile v naših vodah. Zaradi tega je naša vlada večkrat opozarjala italijansko vlado, naj prevzame mere, da se ti primeri prepre-čijo.

Kljub temu pa hodijo italijanske ri-biške ladje še vedno v naše teritorialne vode celo v tiste oblasti, ki niso bogate z ribami. Mnogo je primerov, v katerih so komandanti ladij, ki so bile zajete pri naših poročilih potem tendenciozno o po-stopku naših oblasti in širili tendencioz-ne izjave, ki jih italijanski listi sproje-majo v obema rokama. Posadke ita-li-janskih ladij pa izkoriščajo ribolov v naših vodah tudi zato, da zbirajo razne podat-ke o naših pristaniščih, obalnih objektih, prometu itd.

Kaj se vse krije pod ribolovom, naj pokaže nekaj primerov. Na ribiški ladji »Alga«, ki je bila zajeta 14. decem-bra v naših teritorialnih vodah, je bila o priliki preiskava najdena skriva radija-ska postaja: 21. decembra pa je bila zajeta ribiška ladja »Anna«, na kateri je bilo med sedmimi člani posadke 5 ljudi, ki so prej pobegnili iz Jugoslavije. Na ri-biški ladji »Alga«, ki je bila prvo tako zajeta v naših teritorialnih vodah, je bi-la posadka 8 članov prav tako sestavljena iz takih elementov.

Takšne osebe v Italiji v veliki meri izkoriščajo za sovražno in vojnusko delo proti FLRJ. Poleg tega skušajo takšne osebe vzpostaviti zvezo s subverzivnimi elementi v naši državi in omogočiti raz-nim sovražnikom naše države, da se ile-galno preložejo v Italijo.

Italijanski ribiški čolni česno prihaja-jo v naše vode v velikih skupinah. Tako je bilo konec 1948. leta na sektorju Pula samo v enem dnevu zajetih 27 ri-biških ladij, 26. junija lanskega leta pa 6. Takšno množično ribarjenje na enem sektorju in to istočasno in z uporabo velikih globinskih mrež povzroča veliko škodo našemu ribjem bogastvu. Velik del tega brezpravnega lova v naših vo-dah se opravlja celo z znanjem samih

italijanskih oblasti. Italijanske oblasti ne samo da tolerirajo brezpravno ribarjenje v naših vodah, marveč tudi direktno po-magajo italijanskim ribičem, ki jih ščiti-jo s svojimi vojnimi ladjami.

Naše oblasti imajo pravico, da kon-trolirajo ne samo naše jugoslovanske ter-itorialne vode, marveč tudi pas, ki se širi 4 milje od končne meje našega le-gitimalnega morja. Po zakonu o obal-skem morju imajo naše oblasti pravico pregledovati broderske papirje, preiskavati ladje in uporabljati restriktivne me-re — zaradi zaštite našega pomorskega blaga. To pravo naših oblasti je potrjeno tudi s sporazumom o ribarjenju med našo državo in Italijo. Čeprav je to ita-li-janskemu tisku dobro znano, pa so ne-davni incident naših patrolnih organov in italijanskih ribičev izkoristili za novo klevetanje Jugoslavije, Agencija Ansa in skoraj vsi italijanski listi so objavili uradni poročilo, da je bila italijanska ri-biška ladja »San Marco«, ki je lovila ri-be izven jugoslovanskih voda, 25 milj od porske obale, zaustavljen od neke jugo-slovske patrone ladje. Ta incident pa se ni zgodil 25 milj od Poreča, marveč 8 in pol milje od naše obale, v pasu, v katerem imajo naši patrolni organi pravo kontrolirati ladje. Do tega incidenta, v katerem sta izgubila življenje naš vo-jak in komandant italijanske ribiške ladje, je prišlo po izključni krivdi ri-biške ladje »San Marco«, ki je brezpravno zašla v naš zaščitni pas in ni hotela upo-števatí pravila, ki jih za tak primer predvideva mednarodno pravo.

Taki incidenti niso izključeni vse dokler italijanske oblasti ne bodo podvezle kler italijanske oblasti ne bodo storile kakš teritorialnih voda.

Italijanski poslanik poklican v zunanje ministrtvo zaradi incidenta pri Poreču

Beograd, 11. marca (Tanjug) Ita-li-janski poslanik v Beogradu gospod Enrico Martino je obiskal na poziv zunanega ministrtva pomočnika zru-manjega ministra Ivan Vejvodo. Pomočni kmistria Vejvoda je razložil italijanskemu poslaniku primer nove kršitve jugoslovanskih teritorialnih voda po neki ribiški ladji, ko je prišlo ob tej priliki zaradi izjavljavega obna-sanja kapitana omenjene italijanske ladje do nezahelenega incidenta. Pri katerem je izrabil življenje kapitan italijanske ladje »San Marco« in en jugoslovanski vojak.

Pomočni ministra Vejvoda je v imenu vlade FLRJ izrazil obzalovanje spričo nezahelenih posledice omenjenega incidenta pri Poreču in je obeh obso-dil gospoda Martina, da bo jugoslovanski obmejni organ kljub navedenemu staj-nju poklican na odgovornost in da bo vlada FLRJ izročila odškodnino dnol-ju podlega kapitana ladje »San Marco«.

Prekinitev britansko-nemških trgovinskih pogajanj

Frankfurt na Meni, 11. marca. (Tan-ju) Uradno je bilo sporočeno, da so prekinitvena britansko-nemška trgovinska pogajanja, ki so se začela 15. februarja v Frankfurtu na Meni. Obe delegaciji sta končali proučevanje vladnih problemov o zamenjavi blaga in načinu plačila po predlogih, ki sta jih dali britanska in nemška delegacija. Razprava o nekaterih vprašanih zamenjave blaga še traja in je verjetno, da se bodo pogajanja kmalu nadaljevala. Ko bosta obe delegaciji do-bili nadaljnja navodila svojih vlad, ka-terima sta predložili poročila o sedanjem stanju razgovorov.

V sporočilu, ki je bilo izdano s tem v zvezi od zapadnonemškega ministrtva za gospodarnost, niso navedeni razlogi za prekinitev pogajanj.

V Franciji so sprejeli zakon proti sabotaži

Pariz, 11. marca. AEF poroča: Svet republike je sinoči sprejel z 280 glasovi proti 80 glasovom (komunisti) zakonski načrt proti sabotaži. Ker je ta zakonski načrt pred kratkim sprejela tudi narod-na skupščina, je postal polnoveljavnen zakon.

Kako pa na Koroškem?

Ali je položaj koroških Slovencev v avstrijski demokraciji boljši kakor položaj Slovencev v demokratski republiki Italiji? Ne, pravilo koroške žene Prav tako, do pike enako gre tudi nam koroškim Slovencem. V vseh pogledih. Gospodar-skem in nacionalnem.

Tudi na Koroškem je danes najbolj pereče vprašanje šolstvo. Po vojni, ko so se novi oblastniki ceditli od mastnih obljub za hrabrom pa držali korobač, so koroški Slovenci dobili dvojezične šole. Vsaj na papirju. Ponekod pa se je od-redba le izvajala v praksi. Toda takih primerov ni obilo.

V občini Loga vasi, ki ima okrog 1500 prebivalcev, je samo ena ljudska šola, in sicer v St. Ilju. Tja ne morejo — za-radi prevelike oddaljenosti, zlasti pa še pozimi — hoditi vel otroci. Zato obliku-je polovica otrok iz te občine, iz Spod-njih Jezeru, Zoprač, Doba in Loge vasi šoli v sosedni občini, v Vrbi. Tu pa ni nič enega učilnice, ki bi obvladala slovenski jezik. Zato poučujejo izključno v nemškem jeziku. Šolski zakon pa izrečno določa, da mora biti v Vrbi dvojezični pouk. Šolski zakon določa — toda po-nemčevanje slovenskih otrok se v tem primeru najbolj načrtno izvaja.

Ali pa dvorzredna šola v Komelju pri Dobu

Otroci, ki jo obiskujejo, so vsi slovenskega porekla. Dvojezičnost pa se le ne izvaja. To se pravi, izvaja se do tedaj, dokler se otrokova uspeš ne na-vadajo na nemščino. Kakor hitro pa je to doseženo, pa zagospodari edinozvelič-avna nemščina.

Italijanske oblasti morajo preprečiti hršitev naših teritorialnih voda

V zadnjem času se vse česče dogaja, da prihajajo italijanske ribiške ladje brez vsakega dovoljenja v naše teritorialne vode. Samo od 1. januarja do 18. februa-rija tega leta je bilo v naših teritori-jalnih vodah zajetih 124 italijanskih ri-biških čolnov, to se pravi tretjina ita-li-janskih ladij, ki so v tej dobi ribarile v naših vodah. Zaradi tega je naša vlada večkrat opozarjala italijansko vlado, naj prevzame mere, da se ti primeri prepre-čijo.

Kljub temu pa hodijo italijanske ri-biške ladje še vedno v naše teritorialne vode celo v tiste oblasti, ki niso bogate z ribami. Mnogo je primerov, v katerih so komandanti ladij, ki so bile zajete pri naših poročilih potem tendenciozno o po-stopku naših oblasti in širili tendencioz-ne izjave, ki jih italijanski listi sproje-majo v obema rokama. Posadke ita-li-janskih ladij pa izkoriščajo ribolov v naših vodah tudi zato, da zbirajo razne podat-ke o naših pristaniščih, obalnih objektih, prometu itd.

Kaj se vse krije pod ribolovom, naj pokaže nekaj primerov. Na ribiški ladji »Alga«, ki je bila zajeta 14. decem-bra v naših teritorialnih vodah, je bila o priliki preiskava najdena skriva radija-ska postaja: 21. decembra pa je bila zajeta ribiška ladja »Anna«, na kateri je bilo med sedmimi člani posadke 5 ljudi, ki so prej pobegnili iz Jugoslavije. Na ri-biški ladji »Alga«, ki je bila prvo tako zajeta v naših teritorialnih vodah, je bi-la posadka 8 članov prav tako sestavljena iz takih elementov.

Takšne osebe v Italiji v veliki meri izkoriščajo za sovražno in vojnusko delo proti FLRJ. Poleg tega skušajo takšne osebe vzpostaviti zvezo s subverzivnimi elementi v naši državi in omogočiti raz-nim sovražnikom naše države, da se ile-galno preložejo v Italijo.

Italijanski ribiški čolni česno prihaja-jo v naše vode v velikih skupinah. Tako je bilo konec 1948. leta na sektorju Pula samo v enem dnevu zajetih 27 ri-biških ladij, 26. junija lanskega leta pa 6. Takšno množično ribarjenje na enem sektorju in to istočasno in z uporabo velikih globinskih mrež povzroča veliko škodo našemu ribjem bogastvu. Velik del tega brezpravnega lova v naših vo-dah se opravlja celo z znanjem samih

Italijanski poslanik poklican v zunanje ministrtvo zaradi incidenta pri Poreču

Beograd, 11. marca (Tanjug) Ita-li-janski poslanik v Beogradu gospod Enrico Martino je obiskal na poziv zunanega ministrtva pomočnika zru-manjega ministra Ivan Vejvodo. Pomočni kmistria Vejvoda je razložil italijanskemu poslaniku primer nove kršitve jugoslovanskih teritorialnih voda po neki ribiški ladji, ko je prišlo ob tej priliki zaradi izjavljavega obna-sanja kapitana omenjene italijanske ladje do nezahelenega incidenta. Pri katerem je izrabil življenje kapitan italijanske ladje »San Marco« in en jugoslovanski vojak.

Pomočni ministra Vejvoda je v imenu vlade FLRJ izrazil obzalovanje spričo nezahelenih posledice omenjenega incidenta pri Poreču in je obeh obso-dil gospoda Martina, da bo jugoslovanski obmejni organ kljub navedenemu staj-nju poklican na odgovornost in da bo vlada FLRJ izročila odškodnino dnol-ju podlega kapitana ladje »San Marco«.

Prekinitev britansko-nemških trgovinskih pogajanj

Frankfurt na Meni, 11. marca. (Tan-ju) Uradno je bilo sporočeno, da so prekinitvena britansko-nemška trgovinska pogajanja, ki so se začela 15. februarja v Frankfurtu na Meni. Obe delegaciji sta končali proučevanje vladnih problemov o zamenjavi blaga in načinu plačila po predlogih, ki sta jih dali britanska in nemška delegacija. Razprava o nekaterih vprašanih zamenjave blaga še traja in je verjetno, da se bodo pogajanja kmalu nadaljevala. Ko bosta obe delegaciji do-bili nadaljnja navodila svojih vlad, ka-terima sta predložili poročila o sedanjem stanju razgovorov.

V sporočilu, ki je bilo izdano s tem v zvezi od zapadnonemškega ministrtva za gospodarnost, niso navedeni razlogi za prekinitev pogajanj.

V Franciji so sprejeli zakon proti sabotaži

Pariz, 11. marca. AEF poroča: Svet republike je sinoči sprejel z 280 glasovi proti 80 glasovom (komunisti) zakonski načrt proti sabotaži. Ker je ta zakonski načrt pred kratkim sprejela tudi narod-na skupščina, je postal polnoveljavnen zakon.

Kako pa na Koroškem?

Ali je položaj koroških Slovencev v avstrijski demokraciji boljši kakor položaj Slovencev v demokratski republiki Italiji? Ne, pravilo koroške žene Prav tako, do pike enako gre tudi nam koroškim Slovencem. V vseh pogledih. Gospodar-skem in nacionalnem.

Tudi na Koroškem je danes najbolj pereče vprašanje šolstvo. Po vojni, ko so se novi oblastniki ceditli od mastnih obljub za hrabrom pa držali korobač, so koroški Slovenci dobili dvojezične šole. Vsaj na papirju. Ponekod pa se je od-redba le izvajala v praksi. Toda takih primerov ni obilo.

V občini Loga vasi, ki ima okrog 1500 prebivalcev, je samo ena ljudska šola, in sicer v St. Ilju. Tja ne morejo — za-radi prevelike oddaljenosti, zlasti pa še pozimi — hoditi vel otroci. Zato obliku-je polovica otrok iz te občine, iz Spod-njih Jezeru, Zoprač, Doba in Loge vasi šoli v sosedni občini, v Vrbi. Tu pa ni nič enega učilnice, ki bi obvladala slovenski jezik. Zato poučujejo izključno v nemškem jeziku. Šolski zakon pa izrečno določa, da mora biti v Vrbi dvojezični pouk. Šolski zakon določa — toda po-nemčevanje slovenskih otrok se v tem primeru najbolj načrtno izvaja.

Ali pa dvorzredna šola v Komelju pri Dobu

Otroci, ki jo obiskujejo, so vsi slovenskega porekla. Dvojezičnost pa se le ne izvaja. To se pravi, izvaja se do tedaj, dokler se otrokova uspeš ne na-vadajo na nemščino. Kakor hitro pa je to doseženo, pa zagospodari edinozvelič-avna nemščina.

italijanskih oblasti. Italijanske oblasti ne samo da tolerirajo brezpravno ribarjenje v naših vodah, marveč tudi direktno po-magajo italijanskim ribičem, ki jih ščiti-jo s svojimi vojnimi ladjami.

Naše oblasti imajo pravico, da kon-trolirajo ne samo naše jugoslovanske ter-itorialne vode, marveč tudi pas, ki se širi 4 milje od končne meje našega le-gitimalnega morja. Po zakonu o obal-skem morju imajo naše oblasti pravico pregledovati broderske papirje, preiskavati ladje in uporabljati restriktivne me-re — zaradi zaštite našega pomorskega blaga. To pravo naših oblasti je potrjeno tudi s sporazumom o ribarjenju med našo državo in Italijo. Čeprav je to ita-li-janskemu tisku dobro znano, pa so ne-davni incident naših patrolnih organov in italijanskih ribičev izkoristili za novo klevetanje Jugoslavije, Agencija Ansa in skoraj vsi italijanski listi so objavili uradni poročilo, da je bila italijanska ri-biška ladja »San Marco«, ki je lovila ri-be izven jugoslovanskih voda, 25 milj od porske obale, zaustavljen od neke jugo-slovske patrone ladje. Ta incident pa se ni zgodil 25 milj od Poreča, marveč 8 in pol milje od naše obale, v pasu, v katerem imajo naši patrolni organi pravo kontrolirati ladje. Do tega incidenta, v katerem sta izgubila življenje naš vo-jak in komandant italijanske ribiške ladje, je prišlo po izključni krivdi ri-biške ladje »San Marco«, ki je brezpravno zašla v naš zaščitni pas in ni hotela upo-števatí pravila, ki jih za tak primer predvideva mednarodno pravo.

Taki incidenti niso izključeni vse dokler italijanske oblasti ne bodo podvezle kler italijanske oblasti ne bodo storile kakš teritorialnih voda.

Italijanski poslanik poklican v zunanje ministrtvo zaradi incidenta pri Poreču

Beograd, 11. marca (Tanjug) Ita-li-janski poslanik v Beogradu gospod Enrico Martino je obiskal na poziv zunanega ministrtva pomočnika zru-manjega ministra Ivan Vejvodo. Pomočni kmistria Vejvoda je razložil italijanskemu poslaniku primer nove kršitve jugoslovanskih teritorialnih voda po neki ribiški ladji, ko je prišlo ob tej priliki zaradi izjavljavega obna-sanja kapitana omenjene italijanske ladje do nezahelenega incidenta. Pri katerem je izrabil življenje kapitan italijanske ladje »San Marco« in en jugoslovanski vojak.

Pomočni ministra Vejvoda je v imenu vlade FLRJ izrazil obzalovanje spričo nezahelenih posledice omenjenega incidenta pri Poreču in je obeh obso-dil gospoda Martina, da bo jugoslovanski obmejni organ kljub navedenemu staj-nju poklican na odgovornost in da bo vlada FLRJ izročila odškodnino dnol-ju podlega kapitana ladje »San Marco«.

Prekinitev britansko-nemških trgovinskih pogajanj

Frankfurt na Meni, 11. marca. (Tan-ju) Uradno je bilo sporočeno, da so prekinitvena britansko-nemška trgovinska pogajanja, ki so se začela 15. februarja v Frankfurtu na Meni. Obe delegaciji sta končali proučevanje vladnih problemov o zamenjavi blaga in načinu plačila po predlogih, ki sta jih dali britanska in nemška delegacija. Razprava o nekaterih vprašanih zamenjave blaga še traja in je verjetno, da se bodo pogajanja kmalu nadaljevala. Ko bosta obe delegaciji do-bili nadaljnja navodila svojih vlad, ka-terima sta predložili poročila o sedanjem stanju razgovorov.

V sporočilu, ki je bilo izdano s tem v zvezi od zapadnonemškega ministrtva za gospodarnost, niso navedeni razlogi za prekinitev pogajanj.

V Franciji so sprejeli zakon proti sabotaži

Pariz, 11. marca. AEF poroča: Svet republike je sinoči sprejel z 280 glasovi proti 80 glasovom (komunisti) zakonski načrt proti sabotaži. Ker je ta zakonski načrt pred kratkim sprejela tudi narod-na skupščina, je postal polnoveljavnen zakon.

Kako pa na Koroškem?

Ali je položaj koroških Slovencev v avstrijski demokraciji boljši kakor položaj Slovencev v demokratski republiki Italiji? Ne, pravilo koroške žene Prav tako, do pike enako gre tudi nam koroškim Slovencem. V vseh pogledih. Gospodar-skem in nacionalnem.

Tudi na Koroškem je danes najbolj pereče vprašanje šolstvo. Po vojni, ko so se novi oblastniki ceditli od mastnih obljub za hrabrom pa držali korobač, so koroški Slovenci dobili dvojezične šole. Vsaj na papirju. Ponekod pa se je od-redba le izvajala v praksi. Toda takih primerov ni obilo.

Predsednik Zveze sindikatov Slovenije JANKO RUDOLF kandidira v kamniškem okraju

V kamniškem volivnem okraju kandidira za poslanca Zveznega sveta predsednik Glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije tovariš Janko Rudolf. Rojen je bil 1914. leta v Križu pri Komendi v kamniškem okraju. Izučil se je za mehanika medicinskih instrumentov. Čeprav je bilo specializistov za takšno orodje malo, instrumente smo seveda uvažali, je tovariš Rudolf, ko se je izučil, ostal na cesti ni se mogel poseviti v svojo poklicno. Čez nekaj časa je dobil delo v kovinski industriji na Jesenicah, v Ljubljani in drugod. Od leta 1938. se je udeleževal vseh akcij za priboritev delavskih pravic. Po kapitulaciji bivše jugoslovanske vojske, ki jo je doživel v Veliki Gorici pri Zagrebu, se je vrnil v Ljubljano. Postal je aktivist Osvobodilne fronte. V tovarni »Eka«, kjer je delal, je bil vojaški referent za obrambo orožja, pozneje poverjenik »Delavske enotnosti«. Seveda je moral zaradi aktivnega dela oditi v ilegalno, bil je član rajonskega komiteja KPS Bežigrad, pozneje tudi komiteja na Viču. 1942. leta je odšel v Dolomitski odred, bil pomočnik mitraljezca in kmalu prešel v Sercejevo brigado. Od junija 1943 do kapitulacije Italije je bil komisar te brigade. Po kapitulaciji Italije je organiziral Ljubljansko brigado in postal njen komisar. Pozneje je bil še komisar XVIII. in XXX. divizije. Januarja 1945 je bil hudo ranjen. Po osvoboditvi je bil nekaj časa na zdraviljenju, pozneje pa je opravljal razne važne funkcije, nato pa odšel leta 1946. v višjo partijsko šolo v Beograd. V najvažnejšem razdobju naše socialistične graditve, ko so delavci že začeli izpolnjevati petletno plansko nalogo, je bil izvoljen za predsednika Glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije. Na III. kongresu Komunistične partije Slovenije pa je bil izvoljen za člana CK KPS.

dela, ustanovljati in utrjevati brigadni sistem dela in stremeti za pravilnim normiranjem dela, poleg nešteti drugih nalog, ki vplivajo na večjo storilnost dela in odkrivanje notranjih rezerv.

»Tovariši predsednik, kako pa bodo sindikalne organizacije to najlaže dosegle?« sem povprašal. »Važno nalogo imajo pri vsem tem delavski sveti, o katerih moramo stalno govoriti. Delavski sveti so v današnjem razdobju krepitve de-

Janko Rudolf, predsednik Zveze sindikatov Slovenije

mokratskega življenja izredno važni, ker vključujejo vedno širši krog ljudi v podjetjih k sodelovanju in k stremljenju za čim uspešnejše izvrševanje planskih nalog. Prav v tem je globok demokratičen karakter delavskih svetov. Čeprav delavski sveti opravljajo svoje naloge v podjetjih prav malo časa in seveda pri tem nimajo še dovolj izkušenj, so rezultati dela dobri. Ponekod se seveda še ne znajdejo. Prav z dosedanjimi uspehi pa vidimo, da so delavski sveti potrebni in da bodo ti pritegnili še več ljudi k soupravljanju.

Sindikalne organizacije so na področju izkoriščanja delovnih rezerv že mnogo storile. Slabost pri vsem tem pa je, da niso še uspele dovolj pritegniti prav povsod tehničnega kadra in zato bo to njihova najvažnejša naloga. Tako bomo odkrili notranje rezerve, ki do sedaj ni bila dovolj izkoriščena.

Poleg proizvodnih nalog pa bo treba delovne kolektive še bolj pritegniti k

reševanju naše politike na vasi. Sindikalne organizacije naj pomagajo pri ustanavljanju kmečkih obdelovalnih združenj in združnih ekonomij, predvsem važna naloga pa bodo imele pri novem načinu odkupa, ki se že pripravlja. Tu bo treba še več množičnega in političnega dela in prepričevanja, okrepitev bo treba še bolj povezavo industrije s kmetijstvom, ker stanuje še precejšnje število delavstva na vasi, ter skrbeti za okrepitev socialističnega sektorja v kmetijstvu. Samo na ta način bomo dosegli boljše prehrano delavcev, industrija pa bo lahko dajala kmetijstvu več industrijskih proizvodov.

Tako mi je tovariš predsednik iz vrste nalog, ki jih imajo sindikalne organizacije v letošnjem letu, izluščil tri najvažnejše probleme.

NA PREDVOLIVNEM ZBOROVANJU V ZADVORU JE GOVORIL PODPREDESEDNIK VLADE DR. MARIJAN BRECELJ

V četrtek zvečer je govoril na predvolivnem zborovanju v Zadvoru podpredsednik vlade dr. Marijan Breclj. Veliko število volivcev KLO Dobruje je prisrčno pozdravilo svojega kandidata. Tovariš dr. Breclj je v svojem govoru prikazal velike uspehe naše nove države pod vodstvom KPJ in tovariša Tita ter poudaril, da gonja in laži informbirojevskih držav niso omajale borbene duha delavskega razreda.

Beede tovariša dr. Breclja so volivci pozdravili z dolgočrajnim ploskanjem. V diskusiji so poudarili, da bodo na dan volitev glasovali za tiste ljudi, ki so nas vodili pravilno v borbi in ki pravilno vodijo danes našo državo in niso krenili s poti marksizma-leninizma.

V ZAGORJU BODO DANES TEKMOVALI

Zagorski rudarji se z delovnimi uspehi pripravljajo na predstoječe volitve. Proizvodna brigada šteje 215 je pozvala na štiriurno tekmovanje vse proizvodne brigade v premogovniku. S temi kratkoročnimi tekmovalji bodo nadaljevali do dneva volitev. Doslej so imeli že lepe uspehe in so samo v zadnjih dneh povečali storilnost za 7% v primeru z mesecem februarjem.

Danes bodo v rudniku organizirali posebno tekmovanje za visoko delovno storilnost v čast volitev. Tekmovalci bodo tri proizvodne brigade v Podestrani in ena v Kotredežu. Podobno tekmovanje pripravljajo tudi za nedeljo, 19. t. m. Glavni namen tega tekmovalja je izpolnitev četrtletnega proizvodnega plana.

Sindikalna podružnica strojnega obrata je organizirala posebne ekipe, ki bodo v prostem času odhajale v okoliške vasi in popravljale v obdelovalnih združenjih in na ekonomijah orodje, stroje, naprave itd.

Predvolivne obveznosti v okraju Celje-okolica

V okraju Celje-okolica so številne frontne organizacije sprejele predvolivne obveznosti. V Novi Cerkvi so sklenili, da bodo do volitev popravili vse ruševine v območju KLO, v St. Lovrencu pri Preboldu pa so se zavezali, da bodo zgradili cesto.

Vrhnjani so se odločili

Pazljivo sledijo Vrhnjani vestem, da si kmetje po Sloveniji ustanovljajo zadruge. Ze dve leti se ukvarjajo z mislijo: kaj, ko bi tudi pri nas ustanovili zadruge? Lanske pomladi je bilo že vse domenjano, da ustanovijo v Žirovnici zadruge in sezidajo združni dom. Ze parcelo so izbrali in načrte, pa so večji kmetje napeli vse sile in razbili te dobre namene. Da bi podkrepili svoj strah pred zadruzo, so navajali same slabe primere iz zadruge.

Pred nekaj dnevi pa so imeli v Zabrznici predvolivno zborovanje. »Kako je z zadruzo?« je vprašala Fajdigova iz Vrbe. »Ustanovili jo bomo in tudi združni dom bomo letos zidali,« je rekel predsednik krajevnega ljudskega odbora. Porabil je ugodno priliko in dodal: »Nekateri kmetje pravijo, da bodo v zadruzi manj pridelali in da bo lakota. Pogledjte zadruzo v Prizrenju, na 1 ha zemlje je pridelala 15.000 kg krompirja, čeprav zemlja ni najugodnejša za to, samostojni kmetje pa le 10.000 kg. Kje se torej lahko več pridelata? Drugi spet pravijo, da bodo visoki davki uničili kmeta. Na okraju sem dobil podatke, da so kmetje jeseniškega okraja leta 1939 prodali 2300 prašičev. Pri odkupih leta 1947 so dali kmetje v vsem okraju samo štiri prašiče, lani pa 1000. Zakaj so leta 1939 prodali toliko prašičev, čeprav so imeli kmetje lani več prašičev kakor pred vojno? Da so plačali davke, kdaj so bili torej večji davki? Še nekaj bi omenil v zvezi z zadruzo. V našem okraju moramo prehraniti 22.000 delavcev. Vsak mesec porabijo 540.000 kg moka. Vsi kmetje iz okraja pa so lani oddali 230.000 kg belih žitnic, s to hrano bi delavce prehranili komaj pol meseca. Podobno je z ostalimi pridelki. V zadruzi bomo zaradi skupnega in načrtnega dela z manj delovnimi močmi več pridelali, zato bomo tudi sami boljše živeli.«

»Kdaj smo bili mi že za zadruzo! V Vrbi smo štirje kmetje, ki bi šli takoj v zadruzo, pa še Dolžan iz Zabrznice bi vetopil,« je rekla Fajdigova. Čudno, ko sem se prej na vasi razgovarjal s kmeti, so trdili, da nobeden noče vetopiti v zadruzo in da kmetje pobegnejo s sestankov, brž ko kdo omeni zadruzo. To drži, toda pobegnejo samo tisti kmetje, ki v zadruzi vidijo konec njih veljaštvu in izkoriščanju revnejših kmetov. Ostali kmetje pa mnogo razpravljajo o zadruzi in Vrhnjani so sklenili, da bodo zastavili vse sile, da bodo še pred volitvami ustanovili zadruzo. Če ostali ne bodo hoteli, bodo pa Vrhnjani prvi.

Na zborovanju so sklenili tudi napovedati tekmovanje krajevemu ljudskemu odboru Begunje, in sicer: v katerem krajevem ljudskem odboru bodo v tem mesecu posekali in spravili v dolino več lesa, kje bodo za to delo pridobili več ljudi in kje bodo boljši volivni rezultati.

Na predvolivnem zborovanju na Viču je govoril tovariš MALEZIČ MATIJA

Na predvolivnem zborovanju za teren Glince in okoliške terene, ki je bilo v petek, 10. t. m. ob 20 uri, je govoril kandidat II. volivnega okraja Ljubljane tov. Malezič Matija, predsednik MLO Ljubljane.

Mladinsko dvorano na Viču so volivci napolnili do zadnjega prostora. Tov. Malezič je v svojem govoru orisal stanje v naši državi, današnje težave in zapreke, ki jih mora naše delovno ljudstvo pri graditvi socializma prebroditi. Prikazal je velike uspehe, ki so jih v štirih letih svobode dosegli naši delovni ljudje.

Agilnost AFŽ organizacije na Vrhniki

Za leto 1950 čaka na Vrhniki množične organizacije veliko delo, in sicer dograditev fizikulturenega stadiona na Vrhniki, ki bo eden najlepših v Sloveniji. Stadion s fizikulturenim domom, kopališčem, šolarno itd. bo zahteval precejšno število prostovoljnih ur. Na množičnih sestankih se je med prvimi obvezala JA iz Vrhnike z 20.000 urami, takoj za njo pa so sledili AFŽ, sindikati, ZB in OF.

Prvi vagoni opeke so začeli prihajati na Vrhniko, toda kje dobiti delovno silo?

Kaj je z obvezami? TD Vrhnika se je obrnila na organizacije, med katerimi je AFŽ prva razumela nujnost dela. Predsednik AFŽ Popit Minka je takoj organiziral prostovoljno delo. Tovarišice so se obvezale, da bodo v predvolivnem tekmovalju opravile vsaka po 30 prostovoljnih ur. V enem dnevu so razložile 18.000 komadov opeke.

Napačno bi bilo, če bi pozabili na našo mladino v tako imenovani »Koločovski brigadi«. Po večini so aktivni amušarji, nogometaši itd. Snujejo že načrte, kako bodo organizirali v bodoče več brigad ter na ta način zajeli čim več mladine za pomoč pri izgradnji Fizikulturenega doma.

Tekmovanje delovnih kolektivov poljčanskega okraja

Tekmovanje, ki ga je napovedal delovni kolektiv tovarne usenja v Slovenskih Konjicah vsem kolektivom v poljčanskem okraju v čast volitev v zvezno skupščino, se uspešno razvija. Vsi imajo kot glavni cilj, da do dneva volitev izpolnijo plan prvega tromesečja. Tovarna »Impol« je v dekadi od 20.—28. februarja dosegla svoj plan po vrednosti s 109,6% in po količini z 112,6%. Tovarna sanitetnega materiala v Slov. Bistrici je izpolnila svoj plan za februar s 105%, tovarna »Konus« v Slov. Konjicah pa s 104,78%.

Poleg tekmovalja med posameznimi podjetji in tovarnami se je razširilo tudi tekmovanje med posameznimi brigadami. Tako se je v tovarni sanitetnega materiala v Slov. Bistrici vključilo v tekmovanje 6 proizvodnih brigad. 34% delavcev pa je sprejelo individualne obveznosti. V tovarni so uvedli tekmovalne grafikone in prehodno zastavico za najboljšo brigado. V preteklem mesecu si je 15 delavk priborilo naslov udarnice. Medbrigadno tekmovanje za prehodno zastavico so uvedli tudi v tovarni Konus.

Poleg borbe za doseganje plana se v vseh tovarnah poljčanskega okraja tekmuje tudi za izboljšanje kvalitete proizvodov. V preteklem mesecu so v »Konusu« izboljšali kvaliteto nekaterih izdelkov za 5%, prav tako pa se je izboljšala tudi kvaliteta izdelkov v drugih tovarnah, saj so se med tekmovaljem reklamacije precej zmanjšale.

V Pencilu je združna mladina okraja Maribor-okolica praznovala svoj praznik

Združna mladina okraja Maribor-okolica se je že dalj časa s tekmovaljem pripravljala na svoj praznik. Mladinski aktivni so organizirali razstave, na katerih so prikazali svoje delo in uspehe, nastopili pa so imeli na predvečer zadržnega dneva kulturne prireditve.

Nedeljo zjutraj se je nad 400 mladincev in mladink na okraških vozovih pripeljalo v Pencilo. Na zborovanju v dvorani zadružnega doma je bilo najprej poročilo sekretarja OK LMS, nato pa so se sami oglašali in govorili o življenju mladine svojega okraja. »Moramo in hojemo biti granitni branik naše evrone meje,« je dejal sekretar aktivna državne posestva Plač, ko je poročal o uspehih mladinske organizacije v tem kraju, nato pa je v imenu aktivna pozval vso združno mladino v okraju na predvolivno tekmovanje. Mladina državnega posestva Plač si je za to tekmovanje že pripravila delovni načrt, ki obsega poleg raznih predavanj, prostovoljnega dela na stanovanjskem bloku in na posestvu ter pomoči pri tehnični izvedbi

volitev še obveznost, da bo v zvezni delovni akciji sodelovalo 5, v lokalnih pa 12 mladincev, da bodo ustanovili strojsko družino in fizikultureno društvo ter priredili več izletov in kulturnih prireditev.

Štufete na kolesih in konjih so iz raznih krajev prinesle pozdrave zboru združne mladine.

Po živahni razpravi je bila za svoje uspehe nagrajena mladina državnega posestva Plač, Sv. Lenarta, mladina kmečkih obdelovalnih združenj Jerenina, Zamarkova, Sp. Kungota ter mladina vinarske in sadijarske šole v Svečini. Več drugih aktivov je bilo pohvaljenih. 19 najboljših mladincev je bilo za svoje požitvalno delo na socialističnem sektorju kmetijstva proglašeno za udarnike.

Dopoldanskemu svečanemu delu prislave združnega dneva so sledile konjske dirke, pester kulturni spored, ki so ga izvedle najboljše mladinske in pionirske skupine okraja, nato pa je bila zabava.

Ljudska fronta ni samo velikanski delovni kolektiv, marveč tudi šola za vzgojo naših ljudi v socialističnem duhu. V tej veliki šoli je sleherni dan vedno več zelo sposobnih in zavednih ljudi, ki lahko prenesejo svoje znanje tudi na tiste, ki so še izven Fronte, morda tudi v Fronti, toda so še premalo aktivni. Treba je, da se zavedamo, da moramo samo z lastnimi silami, ne da bi čakali na kako posebno pomoč od kogar koli. Izpolniti svoje določene naloge. Zavedati se moramo, da je to stvarnost, kateri se ne moremo izogniti!

TITO

NAŠA DRŽAVNA UREDITEV

Prezidij Ljudske skupščine ljudske republike

Povezava med republiko ljudsko skupščino in njenim prezidijem ter prava, ki jih ima ljudska skupščina do prezidija v pogledu njegove postavitve in izvršitve, so poseben enake onim, ki jih ima zvezna ljudska skupščina do Prezidija ljudske skupščine FLRJ. Tudi Prezidij ljudske skupščine, ki je vrhovni organ državne oblasti v ljudski republici, Prezidij je izvoljen po ljudski skupščini za ves čas njenega delovanja, opravlja pa svojo dolžnost tudi še po razpustu ljudske skupščine do zasedanja nove ljudske skupščine, na katerem je izvoljen novi prezidij. Prezidij ljudske skupščine LRS tvori predsednik, trije podpredsedniki, sekretar in do 20 članov. Med ostalih ljudskih republikah je število članov prezidijev večje, največ jih ima Srbija, in sicer 30. Prezidij ljudske skupščine ljudske republike ima enake pravice kot v zveznem merilu zvezni Prezidij, to je: dejansko je to šef države, da vse kaže zlasti v tem, da daje pooblastitve, proglašajo republiške zakone in Prezidij opravlja tudi določene naloge v imenu ljudske skupščine v času, ko ljudska skupščina ne zaseda. Prezidij ljudske skupščine LR Slovenije je kot predstavnik ljudske skupščine predstavnik celotne republike oziroma njenega prebivalstva, ker je Slovenija ljudska država republiške oblike in kot taka predstavlja našo republiko v okviru skupne države FLRJ. V ljudskih republikah, ki imajo več narodov (n. pr. v Hrvaški, Srbiji, v Bosni in Hercegovini, v Romuniji, in nacionalno neopredeljeni narodnosti, so vsi narodi — kakor tudi po številu pomembnejše narodne manj-

šine — zastopani v prezidiju; tako je tudi tu v polni meri očuvana enakopravnost narodov, enako kot v zveznem Prezidiju, v katerega predsedstvu so zastopane vse ljudske republike FLRJ.

Demokratičnost naše oblasti je vidna posebno v pogledu ureditve odnosov med prezidijem kot šefom države in ljudsko skupščino kot najvišjim predstavniškim organom delovnega ljudstva. V vseh buržoasnih državah so šefom države pridržane določene pravice, med njimi najdelikatnejše, da sme šef države v nekaterih primerih razpustiti parlament. Pri nas bi bilo tako pridrževanje pravic kateremu koli organu v nasprotju z načelom enotnosti oblasti, ki se izraža v tem, da mora imeti vso oblast isti organ, ki je izvoljen neposredno od ljudstva in da vsi organi, ki izhajajo iz tako izvoljenih, t. j. predstavniških organov, temu organu odgovarjajo za svoje delo. Zato načeloma ne more razpustiti predstavniškega organa tisti organ, ki je od predstavniškega organa izvoljen. Omenili smo že pri obravnavanju Ljudske skupščine FLRJ, da lahko samo ljudska skupščina sama sklene svoj razpust in da ima samo v enem izjemnem primeru Prezidij ljudske skupščine FLRJ po zvezni ustavi pravico razpustiti ljudsko skupščino FLRJ, namreč samo takrat, če v primeru, kadar gre za sprejetje zveznega zakona, ne pride do soglasja med obema svetoma ljudske skupščine FLRJ (64. člen zvezne Ustave). Ker imajo republiške

ljudske skupščine samo en dom, pri njih do takega izjemnega primera ne more priti in zato republiški prezidij v nobenem primeru nima pravice razpustiti republiške ljudske skupščine. Pri nas je torej izključena vsaka zloraba oblasti od strani prezidija kot šefa države, medtem ko državni poglavarji v buržoasnih državah pogosto svojo oblast zlorabljajo a tem, da razpustijo parlament, kadar se čuti buržoazija po parlamentu ogrožena.

Prezidij izvršuje svoje delo v okviru pooblastil, ki mu jih daje republiška ustava, kar pa je, letočasno v skladu z zvezno Ustavo, Velja pa pri tem pravilo, ki smo ga že poudarili: vse suverene pravice pripadajo ljudskim republikam, omejene so le v toliko, kolikor so jih republike same prenesele na FLRJ, zato so torej tudi republiški prezidiji, ki imajo sicer enako funkcijo kot Prezidij ljudske skupščine FLRJ, omejeni v primeru s Prezidijem FLRJ le toliko, kolikor posamezne, a točno določene zadeve spadajo v pristojnost najvišjih zveznih organov državne oblasti.

Pravice Prezidija ljudske skupščine LRS so našete v 72. členu Ustave LRS. Prezidij ima sicer še druge naloge, vendar je obseg njegovega dela razviden iz zadostni meri že iz določb omenjenega člena. Najvažnejše je delo Prezidija v zvezi z ljudsko skupščino, ki jo sklicuje na zasedanja (redna in izredna), razpisuje volitve v ljudsko skupščino, daje obvezno tolmačenje zakonov in proglašuje

(promulgira) s posebnim ukazom v Uradnem listu zakone, ki jih je sprejela ljudska skupščina na svojem zasedanju. Pri tem je treba poudariti, da je Prezidij dolžan proglašati zakon, ki ga je ljudska skupščina sprejela.

Prezidij razpisuje po zakonu o volitvah ljudskih odbornikov tudi splošne volitve v ljudske odbore in to bodisi, da je potekla doba, za katero so bili izvoljeni, ali po potrebi tudi pred potekom te dobe, ter volitve v ljudski odbor, ki ga je razpustil Prezidij. V drugih primerih pa razpisuje volitve v ljudski odbor oblastni ljudski odbor, izvršilni odbor oblastnega ljudskega odbora ali izvršilni odbor okrajnega ljudskega odbora. Prezidij ima dalje pravico podeljevati pomilostitve za vsa kaznivá dejanja, razen za tista, za katera je izreko sodbo vojaško sodišče ali bodisi na prvi ali drugi stopnji Vrhovno sodišče LRS.

Druga skupina poslov je delo Prezidija v vladi, in sicer: imenovanja in razreševanja posameznih članov v času med zasedanja ljudske skupščine, kar pa mora ta na prvem naslednjem zasedanju potrditi, dalje določa na predlog predsednika vlade namestnike posameznim članom v enakih primerih, kakor smo to omenili pri zvezni vladi, ter spreminja, spaja ali odpravlja med dvema zasedanjima ljudske skupščine na predlog predsednika vlade obstoječa ministristva in komisije, za kar je prav tako potrebna naknadna potrditev ljudske skupščine.

S področja gospodarstva je najvažnejša pravica Prezidija, da določa, katera podjetja so republiškega pomena. Tu naj omenimo, da je potrebno, da določi Prezidij republiški pomen le tistim podjetjem lokalnega pomena, ki naj postanejo republiška, medtem ko se izvrši prenos podjetij iz republiške pristojnosti navzdol, torej v pristojnost ljudskih odborov, že z odločbo vlade LRS. Prezidij razpisuje po odločbi skupščine ali na predlog vlade LRS referendum o vprašanjih, ki spadajo v pristojnost LR Slovenije.

Svoje rešitve izdaja Prezidij največ v obliki ukaza, ki mora biti podpisan od predsednika in sekretarja. Posebne vrste je ukaz, s katerim se promulgira zakon in ki se objavlja skupno z vsakim javljenim zakonom v Uradnem listu LRS. Ukaz je potrditev Prezidija, da je bil zakon res sprejet v obliki, v kakršni so objavila in v kakršni je obvezen za vse, ki prebivajo na ozemlju LR Slovenije, oziroma v nekaterih vprašanih tudi ne glede na kraj bivanja, n. pr. določbe zakona o republiškem državljanstvu bodo obvezne za državljane LR Slovenije ne glede na njihovo bivališče. V ukazu objavljene določbe so obvezne takoj, ko je ukaz objavljen v Uradnem listu LRS, čeprav mora tak ukaz Prezidij predložiti naknadno še ljudski skupščini v potrditev. V katerih primerih je Prezidij dolžan svoje ukaze predložiti v naknadno potrditev, smo navedli že spredaj. Iz navedenega je razvidno, da ukazi niso zakonodajni akti; iz vse prakse naše ljudske demokratične države namreč sledi, da Prezidij zakonodajnih aktov ne more izdajati, ker je to izključna pravica ljudske skupščine LRS.

SLOVENSKI TEHNIČNI MUZEJ

Za 188 odstotkov so povišali storilnost z doma izdelanim strojem

Konec leta 1949. je minister za znanost in kulturo LRS imenoval pripravljajni odbor z nalogo, da izvrši predelavo, ki so potrebna za ustanovitve tehniškega muzeja v Ljubljani.

Po zakonu o varstvu spomenikov, katerega je sprejela Ljudska skupščina Slovenije 19. maja 1948, so kot kulturni spomeniki zaščiteni vsi predmeti, ki so zgodovinsko, arheološko, kulturno-zgodovinsko, umetniško, etnografsko ali sociološko pomembni, oziroma domačinske značilni, zlasti pa spomeniki NOB (sl. l.). Naše spomeniško varstvo in naše muzejstvo je doslej posvečalo pozornost arheološkim, umetniškim in etnografskim spomenikom, medtem ko so ostajali v ozadju naše pozornosti zgodovinski, kulturno-zgodovinski, sociološki in domačinski spomeniki. Novi pripravljajni odbor za tehniški muzej v Ljubljani je sedaj prevzel nalogo, da vključi doslej še v ozadju naše pozornosti stoječe spomenike, ki predstavljajo v prvi vrsti historično tehniko, v naše prosvetno in znanstveno življenje ter da preko Zavoda za zaščito in znanstveno proučevanje kulturnih spomenikov ter prirodnih znamenitosti Slovenije razširi in poglobi na slovenski zemlji varstvo ter študij spomenikov tehnike v sodobnem smislu besede.

Pri mnogih večjih narodnih imajo tehniški muzeji bolj ali manj bogato tradicijo celo že iz prejšnjega stoletja. Slovenci pa smo do osvobodjenja leta 1945 dejansko le malo sodelovali pri domačih tehniških pridobitvah moderne dobe; tehniško udejstvovanje na Slovenskem je bilo pod vplivom tujega kapitala skoro monopol tujece ter so se tehniško aktivni Slovenci mogli bolje uveljaviti v tujini. Temu ustrezata tudi razvoj slovenskih muzejev, ki so nastali deloma preko razsvetljenstva (Ljubljana), klasičnega zanimanja za antiko (Celje, Ptuj) narodnostnega slovensko-nemškega prosvetnega tekmovanja (Maribor) ali krajnozgodovinskega domačinskega čuta (Skofja Loka, Brežice); tradicija sožitja s podeželjem je rodila etnografske zbirke in bogata tvornost likovnih umetnikov Narodno galerije. Zanimanje za tehnično pridobitve se je porajalo s poudarkom na umetni obrti ter je vodilo do zbirke, ki so danes razstavljene v ljubljanskem Mešanem muzeju; toda z mehaničnimi in drugimi tehničnimi pridobitvami nismo našli skupnih točk, ker so bile te v kapitalističnem družbenem redu izven posesti slovenskega ljudstva.

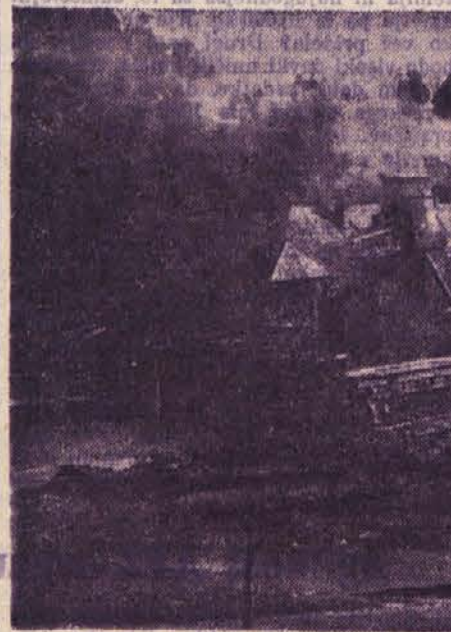
Litova Jugoslavija je odprla tudi v pogledu tehnične nove dobo za Slovence, ko je postala industrija z ostalimi produkcijskimi sredstvi ljudska last in ko so naše tehniške znanosti stopile v okviru petletke na pot za dviganje življenjskega standarda ljudskih množic. S smotno industrializacijo in elektrifikacijo je stopila tehnika v središče našega gospodarstva, kulturnega in političnega življenja ter ustvarja z izvrševanjem planških nalog nove življenjske prilike.

Z novim razmerjem tehnike do ljudstva in obratno se pojavlja politična, gospodarska in znanstvena nujnost, da se tehniške pridobitve ponazorijo našemu ljudstvu in vsem tehničnim interesom v njih sodobni pomembnosti, v zgodovinski razvojni liniji produkcijskih procesov, z današnjimi nalogami posameznih obratov in končno v nazorni upodobitvi, da je naša začetna pot v bodočnost razvojna nujnost. Pri današnji funkciji tehnike in njeni vlogi za bodočnost je razvojno potrebno vključiti jo z muzejskimi ponazorili v ljudsko kulturo in ljudsko življenje, da postane sestavni del ljudske miselnosti, kar lahko dosežemo samo, ako je ljudstvu približno na način, da jo bo moglo doživeti. Da stremi naše ljudstvo tudi samo za tem, dokazuje obisk in interes vsem obrtnim in podobnim razstavam, ki so bile organizirane po osvojenosti in poleg njih tudi usoda teh razstav, ki z likovno razstavo običajno konča v trgovskem ali materialnem skladišču prazabljeno, namesto da bi prevzelo trajno nalogo tehniške propagande in tehniške vzgoje v smotni muzejski zbirki.

Nalogo vključitve tehnike v življenjsko zavest našega ljudstva ter v delo tehniških znanstvenih ustanov mora najpogolteje vršiti tehniški muzej z razstavami, primernimi slovenski zemlji in njenim zgodovinskim ter današnjim ekonomikami; te bi prikazovale nujnost sodobne tehnike, njen osrednji položaj v

socialistični družbi ter dejstvo, da se je današnja tehnika razvila iz rokodelstva, kovaštva ter lova preko stopenj empirično doseženih iznajdb in za njimi preko znanstvenih delovnih metod; da končno bi tehniški muzej populariziral funkcije posameznih, zlasti aktualnih tehniških pridobitev ter iznajdb v oblikah, ki bi jih mogel dometi in razumeti vsakdo.

Tako bi naj tehniški muzej podajal produkcijski razvoj in produkcijske procese v gozdarstvu, poljedelstvu, industriji in v prometu od rokodelstva dalje. Rokodelstvo samo in rokodelska preteklost pa bi se vključili z novimi tehnološkimi oddelki v že obstoječo slovenske muzeje, ki se tako od današnjih predvsem sistematskih razstav in zbirk razširijo s svojim delom tudi na prikazovanje domačih produkcijskih procesov. Slovenski tehniški muzej bi pri tem prvenstveno uporabljal

Starinski plavž v Javorniku pri Jesenicah, kakršen je stal še do l. 1908. Skozi stoletja je bil ta plavž eden najvažnejših na Gorenjskem

števal tehniške pridobitve Slovenije, tuje pa toliko, v kolikor so potrebne za razumevanje današnje produkcije slovenskih ital. Načelno pa bi tehniški muzej prikazoval celotne produkcijske procese z eksponati, zemljevidi, slikami, risbami in drugimi muzejskimi ponazorili. Za pripravljanje teh pa je pri dejstvu, da je razstava prvo delovno muzejsko sredstvo, nujno potrebno in predpogoj za uspešni razvoj v sestavi tehniškega muzeja tehniška knjižnica in tehniški arhiv.

Vodstvo muzeja pa bi bilo pri kolegiju, sestavljenem iz tehniških ter muzejskih strokovnjakov ter gospodarskih zgodovinarjev, ki bi ga imenovali MZK LRS v koliko pa bi bil tehniški muzej povezan s tehničnimi znanstvenimi ustanovami in njihovimi oddelki, bo o tem govoril razvoj ter je to možnost pustiti odprto, kakor tudi povezavo tehniškega muzeja z ostalo prosvetno in znanstveno delavnostjo kakor tudi zgodovinarji vseh panog, narodopisci ali jezikoslovci; gotovo pa bo potrebna ozka povezava z Ljudsko prosveto in z vsemi že obstoje-

čimi muzeji, kakor prav posebej še z Zavodom za zaščito in znanstveno proučevanje kulturnih spomenikov ter prirodnih znamenitosti Slovenije.

Tehniški muzej bi postal eden najvidnejših reprezentantov slovenskega življenja, ki bi doma in na zunaj preko vodilnega kolegija vezal vse rešene in panoge slovenske gospodarske dejavnosti in kulturne, zlasti znanstvene aktivnosti. Kot sodobno znanstveno, gospodarsko in politično potrebo, ki je postala nujna s prehodom produkcijskih sredstev v last ljudstva in temu sledenjo petletko in posebej še z vidika razvoja našega muzejstva pa bi tehniški muzej še s svoje strani iskreno pozdravil naši zgodovinarji in konzervatorji.

Vsak dan postaja bolj občutna potreba, da pristopijo k reševanju konkretnih

Les na območju blejskega lesnoindustrijskega gospodarstva spada po svoji naravni kakovosti med najboljše blago; prav nič ne zaostaja za najboljšim lesom severnih evropskih držav. Na svetovnem trgu pa ima veliko vlogo tudi kakovostna izdelava lesa. Tega se dobro zaveda delovni kolektiv lesnoindustrijskega podjetja na Bledu. Že prejšnja leta je dosegel precej lepe uspehe pri prizadevanjih, da bi dalj čim boljše izdelke. Taložila je bila težavna zaradi zastarelih obratov in slabih strojnih naprav. S tehničnimi izboljšavami so precej pripomogli. Bilo pa je še treba zamenjati stare stroje, da bi se izboljšala kakovost rezanega lesa, toda zaradi informacijevskih ovir niso mogli dobiti strojev.

Kljub vsem težavam so v zadnjem času dosegli zelo lepe uspehe pri izboljšanju kakovosti izdelave lesa. Prvi ukrep je bil, da so ves žagani les za izvoz očelili tik pred odpošiljavo. Po starem načinu so prejšnje čase ves žagani les že takoj na žagi pričelili na določene dolžine, nakar so ga poslali v sušilnico za umetno sušenje. Les je zaradi daljšega sušenja izgubil prvotno barvo, čelna stran je postala svetla, polet pa je les postal. Izvozno blago pa mora biti čim lepše, čelna stran gladka in bela. Zato je tako pomembno, da les čelijo tik pred izvozom.

Stroje, da bi mogli les hitreje čeliti, nismo imeli. Zato sta racionalizator Anton Komar in mehanik Ivan Ravnik iz-

delala avtomatski dvojni čelilnik, ki ima dvakrat večjo zmogljivost kakor tuj stroj. Izkazalo se je, da s tem strojem povečajo kakovost izdelave in storilnost za 188%. Prav povečanje storilnosti omogoča, da za izvoz namenjen les očelijo dovolj hitro pred odpošiljavo. Za stari način dela je bilo treba 48 ur dela polkvalificiranih delavcev, z novim strojem pa po 7 ur kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev. Režijski stroški izdelave se znižajo v tej fazi za 69%.

Komar in Ravnik sta se zavezala, da bosta letos izdelala še štiri takšne stroje. S temi stroji bodo prihranili na leto približno 400.000 din.

VELIKO POVEČANJE ZMOGLJIVOSTI BEOGRAJSKIH OPEKARŃ

Opekarniška industrija v Beogradu se je dobro pripravila na novo sezono. Prilagodni mesec bo začela obratovati tudi nova opekarna na Višnjici; njena zmogljivost bo znašala nad 9,5 milijona zidakov na leto. Letos bo v Beogradu obratovalo 24 opekarn.

V beograjskih opekarnah bodo letos uporabljali nove opekarniške stroje domačega izdelka; zmogljivost novih strojev je po 24.000 do 30.000 zidakov na dan, medtem ko ročna izdelava znaša največ po 3000 opek. Usmerili so se predvsem na izdelavo votlih zidakov, ki jih vedno bolj uporabljajo za opečne zidove in stropove.

Ljudstvo razkrinkuje špekulante na množičnih sestankih

Odkup zaostankov je v polnem razmahu. Večina kmetov vozi pridelke na odkupne postaje, medtem ko se špekulanti izgovarjajo, češ da nimajo več pridelkov itd. Ljudje, predvsem mali kmetje, na množičnih sestankih razkrinkujejo špekulante. Tako so kmetje v Stranški vasi pri Dobravi zahtevali, da mora kmet Ivan Kržišnik oddati vse, kar mu je bilo predpisano; Kržišnik doslej sploh ni izpolnjeval nobenih predpisov o obvezni oddaji.

Frane Kastelic je velik kmet v KLO Zg. Jablanca. Pri njem so ugotovili 1 ha utajenih posevkov, imel je mnogo zaostankov pri oddaji, medtem ko mleka sploh ni oddajal. V istem kraju je tudi kmet Alojzij Strah, ki ni hotel oddati zaostankov. Oba sta se zagovarjala, da nimata nič, pozneje pa so delavci iz bližnje tovarne na svojo pobudo preiskali kmetiji in našli pri prvem še okrog 1000 kg

krompirja, nekaj žita in drugih pridelkov; pri Strahu pa so našli poleg 1000 kg krompirja tudi 61 kg mesa, skrije v senu. Kako malomaren odnos imajo v tej vasi, nam kaže ta primer: po planu bi morali oddati 11.000 kg krompirja (kar je premalo, ker imajo okrog 140 ha orne zemlje), oddati pa so samo 9000 kg in pravijo, da nimajo več. Kako je ta obveznost nizka, pokaže primer posestnice Neže Sojer iz Blatne Brezovice, ki ima 5 ha orne zemlje in je oddala 12.000 kg, v KLO Goro, kjer je bila vase med vojno požgana, pa so tudi oddali nad 90.000 kg.

KLO se morajo zavedati, da je odkup zaostankov predvsem njihova naloga, pomagati pa jim morajo frontna in sindikalna organizacija ter okrajni funkcionarji. Vsa vprašanja o odkupu je treba reševati na množičnih sestankih.

Plan za odkup sončnic v Sloveniji presežen

Plan za odkup sončnic je v okviru ljudske republike Slovenije presežen. Izmed 30 okrajev jih enajst okrajev ni doseglo plana, zato pa so v drugih okrajih odkupili tem več.

Med vsemi okraji je bil najboljši celjsko-okoliški. Zato je prejel nagrado. Plan je presežek za 108%. Odkupili so 34 vagonov sončničnega semena. Drugo nagrado je prejel murskoboški okraj, kjer so plan preseželi za 51%. Odkupili so 9 vagonov sončnic več kakor predlanski. Tretjo nagrado je prejel gorški okraj, kjer so odkupni plan preseželi za 4%. To je vsakakor lep uspeh, kajti poprej sončnic na Primorskem niso pridelovali. Uspešno so pridelovali sončnice tudi v drugih primorskih okrajih.

Zadovoljivo so izpolnili odkupno nalogo še okraji: ljubljanska okolica, kamniški, jeseniški, grosupeljski, trebanjski, črnomeljski, celjski, šostanjski, idrijski, mariborski, ljubumerski, dravogradski, ptujski in radgonski.

Zaradi tega, da nekateri okraj niso izpolnili odkupnega plana, čeprav bi ga mogli, smo izgubili okrog 500 ton sončničnega semena. Tako bi mogla dobiti sončnic pridelati in odkupiti lendavski in poljanski okraj, kjer je pridelovanje tega pridelka tradicija.

V gospodarstvenem letu 1949/50 je bila oddaja oljnic za pridelovalce zelo ugodna. Pridelovalci so se prepričali, kako zelo koristno je pridelovanje sončnic in buč tudi zaradi olja, ne le za živinsko krmo, kakor so poprej mislili v nekaterih okrajih. Zda je čas, da pridelovalci mislijo najresneje na letošnje izpolnjevanje kmetijskega proizvodnega plana ter da je treba nujno izpolniti plan za pridelovanje oljnic, buč in sonč-

Plan za odkup sončnic v Sloveniji presežen

Plan za odkup sončnic je v okviru ljudske republike Slovenije presežen. Izmed 30 okrajev jih enajst okrajev ni doseglo plana, zato pa so v drugih okrajih odkupili tem več.

Med vsemi okraji je bil najboljši celjsko-okoliški. Zato je prejel nagrado. Plan je presežek za 108%. Odkupili so 34 vagonov sončničnega semena. Drugo nagrado je prejel murskoboški okraj, kjer so plan preseželi za 51%. Odkupili so 9 vagonov sončnic več kakor predlanski. Tretjo nagrado je prejel gorški okraj, kjer so odkupni plan preseželi za 4%. To je vsakakor lep uspeh, kajti poprej sončnic na Primorskem niso pridelovali. Uspešno so pridelovali sončnice tudi v drugih primorskih okrajih.

Zadovoljivo so izpolnili odkupno nalogo še okraji: ljubljanska okolica, kamniški, jeseniški, grosupeljski, trebanjski, črnomeljski, celjski, šostanjski, idrijski, mariborski, ljubumerski, dravogradski, ptujski in radgonski.

Zaradi tega, da nekateri okraj niso izpolnili odkupnega plana, čeprav bi ga mogli, smo izgubili okrog 500 ton sončničnega semena. Tako bi mogla dobiti sončnic pridelati in odkupiti lendavski in poljanski okraj, kjer je pridelovanje tega pridelka tradicija.

V gospodarstvenem letu 1949/50 je bila oddaja oljnic za pridelovalce zelo ugodna. Pridelovalci so se prepričali, kako zelo koristno je pridelovanje sončnic in buč tudi zaradi olja, ne le za živinsko krmo, kakor so poprej mislili v nekaterih okrajih. Zda je čas, da pridelovalci mislijo najresneje na letošnje izpolnjevanje kmetijskega proizvodnega plana ter da je treba nujno izpolniti plan za pridelovanje oljnic, buč in sonč-

Bratska gostovanja v predvolivnih dneh

Tržaški pevski zbor »Dolina« pride danes na bratski obisk k sindikalnemu društvu »Prežihov Voranc« v Guštanj. Zvečer bodo tržaški pevci priredili gostiteljski koncert, po katerem bo skupna zabava. Jutri bodo člani obeh društev obiskali Kotleje, Vorancov rojstni kraj in njegov grob. V nedeljo odpotujejo tržaški Slovenci v Maribor, kjer si bodo ogledali MTT, zvečer pa se spet vrnejo v Trst.

Predvolitvami v krajevne ljudske odbore v jugoslovanski kon STO 16. aprila bošča dve naši društvi oziroma njihove najbolje sekcije — obiskali te kraje. Tako bo 18. in 19. l. m. gostovala trgovska godba na pihalu društva »Lojze Hohnkraut« v Izoli in Piranu. Harmonikarji in folklorna skupina »Jožeta Moskršič« pa bodo imeli 1. aprila prireditev v Ankarani, 2. aprila pa v Skofljah in Smarjah.

Člani ljubljanskega Radia bodo priredili vever večer 25. marca v Kopru, 26. v Marežigah in Portorožu, 9. in 10. aprila

Nove knjige in revije

Novi svet, št. 2, leto V. Izdaja Društvo slovenskih književnikov, Ljubljana. Slovenski knjižni trg, št. 2, leto III. Izdaja Državna založba Slovenije, Ljubljana.

Slavne godine. Narodne pjesme iz narodnoslobodilnega rata i borbe za socializam. »Svetlost«, Sarajevo 1949. Nazor Vladimir. Pjesme. Mala biblioteka 21/22. »Svetlost«, Sarajevo 1949.

Radosevit, ing. Petar. Napredno obradivanje zemljišta. Popularna poljoprivredna biblioteka 10. »Svetlost«, Sarajevo 1949.

Kulturni stroj, št. 1. Leto II. Organ Zveze kulturnoprosvetnih društev Srbije, Beograd.

Ostrovski: Goreče srce

PRED-PREMIERO V DRAMI

Zgodba »Gorečega srca« je na prvi pogled dokaj preprosta. Nekam prav po rusko čudaškega trgovca Kuroselepa vara njegova druga žena s trgovskim pomočnikom Narkisom, hkrati pa preganja in muči pastorko Paraso, ki je po svojem značaju ne premese, nobene tiranija, načelno samostojna, pa jo spravlja v očičen punt, ki ga ne more nihče več zatreti. V tem svojem boju za osebo in notranjo svobodo spozna tudi preracunljiv značaj Vasje Susrija, ki ga ljubi v začetku sicer iz vsega srca, ko pa se zaradi denarja in lahkotnega življenja vdigni pri razpisnem Hlinovu za hlapca in burkeža, ki bo na voljo vsem Hlinovičim muham, se ga odreče, kar vidi, da bi jo jejal le bogato, revne pa ni hotel. V okviru Parasinega boja za svobodo srcečo se na koncu izprica Matronino zakonolomstvo in krivnja. To je v glavnem zgodba dejanja in napovedi tudi središče zapleta. In vendar se v okviru te zgodbe odjelo in razkrivalo tako čudovite, večjih še naravnost fantastične stvari, tako v dejanju, še bolj pa po ljudskih običajih.

Bogatejši je in tudi bolj civiliziran. Njegove duševne potrebe so višje. Nakočpil si je denarja, da ne ve kam z njim. Zato prav po rusko veseljači, da si prežene dolgčas. Kar so nekot delali del bogati plemiči, ki so imeli na svojih dvorih tlesane igralce, plesalce in muzikante, to si zdaj privošči družbeni primahun, kapitalist Hlinov, ki pa ni niti brez humorja niti brez fantazije.

Hlinov in Kuroselep sta tipična jara kapitalista, kakršni so se pojavili v Rusiji po tako imenovanem »osvobodjenju kmetov« (1861. leta), ki je v resnici bila le sprostitve kapitalizma izpod fevdalizma za svobodno eksploatacijo delovnih množic v rokah posameznikov — to se pravi meščanski gospodarski liberalizem. Tako so rasli iz kmetov-kulakov trgovci in industrialci Hlinovi in Kuroselepi, ki so mimogrede požrli razne Susrije in vlekli v svoj izkoriščevalski stroj milijone ljudi, da so kakor Gorečega Artamonovi v dveh ali treh kolenih postali meščanska gospoda, ki jih je Oktobrska revolucija neusmiljeno razprestolila s carjem vred.

Ostrovski je napisal »Goreče srce« proti koncu 1868 leta (oktober—december). Cenozo je predvsem vznemirila skrajno nesposojljivo orisana oseba župana, ki predstavlja državno oblast, sprejedalca pa je Kuroselepa in Hlinova, čeprav ravno ta dva zastopata novo družbeno oblast, ker se birokratski cenzo pač ni zavedal, kdo je njegov novi družbeni gospodar. Zaradi Gradbojeva

je zahteval, da je moral Ostrovski pripisati pod »Goreče srce«, da se dejanje dogaja pred kakimi tridesetimi leti v okrajnem mestu Kalinovu. Tako je le formalno prestavil dejanje daleč nazaj in v daljno provinco, da bi bil cenzorski volk sit in komedijska cela. Že Gogol se je moral s svojim »Revizorjem« zateči v provinco, čeprav niso bile razmere v prestolnici in gubernijskih glavnih mestih nič drugačne. Socialno-zgodovinsko je pri Gogolu ostala zaradi premissite v provinco družbena resničnost nespremenjena, ker so vse osebe, ki nastopajo v »Revizorju«, pogojene v istih družbenih razmerah, kar pa zgodovinsko ne velja za Hlinova v »Gorečem srce«. Ta je bil mogoče šele po 1861 letu, ko je bil kulčevski kapitalizem osvobojen in se je razbohotil v takšni meri, kakor ga rše Ostrovski prav v primeru Hlinova. Zato njega ni mogoče prestaviti ga trideset let nazaj.

Pri Ostrovskem je čutili da je rad kralj med ljudmi originalne, posebnosti, ki se že po svojem značaju močno odražajo od okolice. Tudi v »Gorečem srce«

Dr. Bratko Kreft

